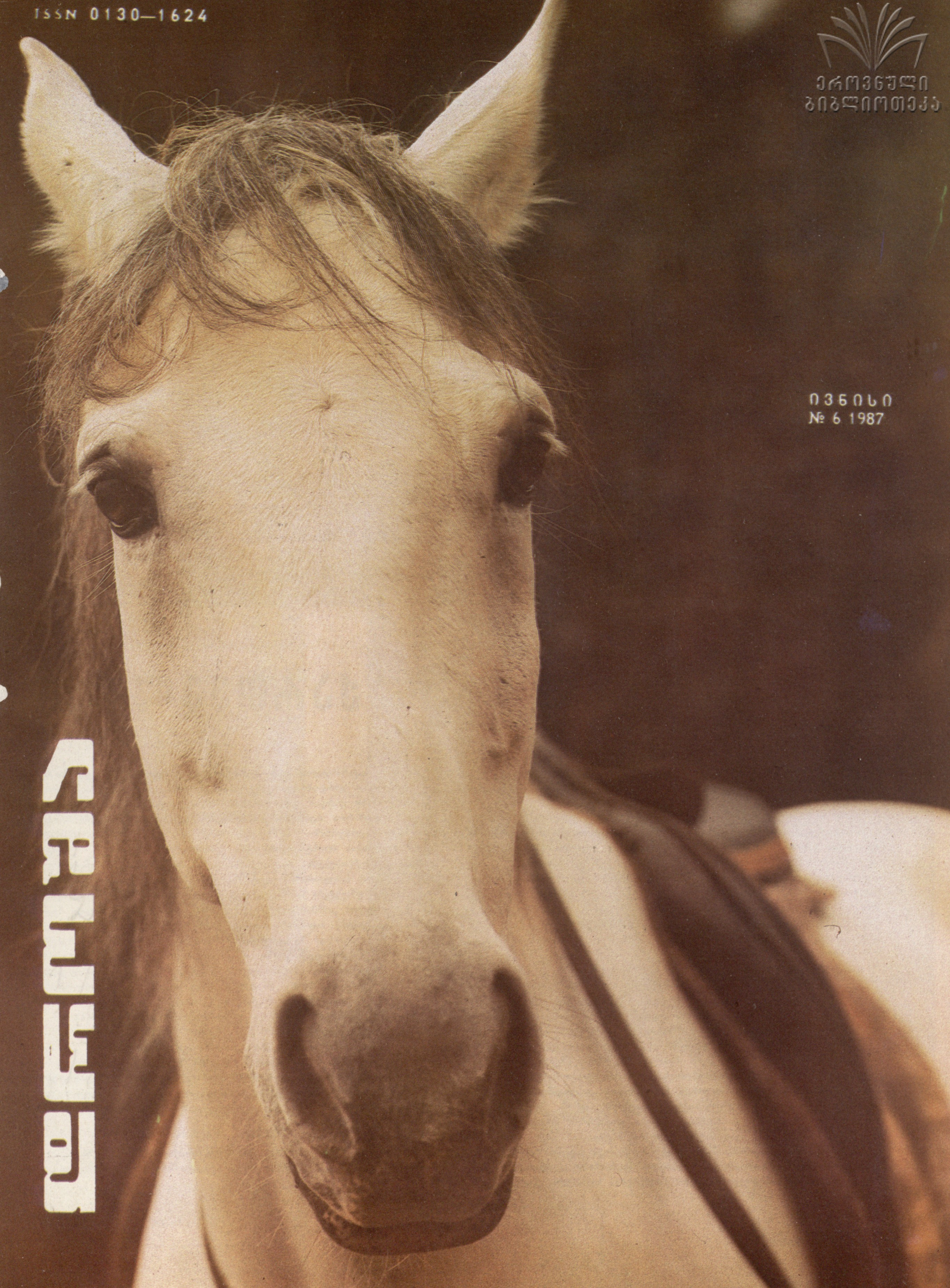

036060
№ 6 1987

კონი

ი. კ. ლიგაჩოვი საქართველოში

31 მაისს საქართველოს დედაქალაქში ჩამოვიდა სკკპ ცენტრალური კომიტეტის პოლიტბიუროს წევრი, სკკპ ცენტრალური კომიტეტის მდივანი ი. კ. ლიგაჩოვი.

თბილისის აეროპორტში მას დახვდნენ საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის პირველი მდივანი ჯ. ი. პატიაშვილი, საქართველოს სსრ უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარე პ. გ. გილაშვილი, რესპუბლიკის მინისტრთა საბჭოს თავმჯდომარე ო. ე. ჩერქეზია, საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის ბიუროს წევრები და წევრობის კანდიდატები ვ. ი. ალავიძე, გ. ა. ანჩაბაძე, ა. ნ. გლურჯიძე, გ. ნ. ენუქიძე, ა. ნ. ინაური, კ. ა. კოჩეტი, გ. დ. მგელაძე, გ. ა. მეტონიძე, ბ. ვ. ნიკოლსკი, ზ. ა. ჩხეიძე, ნ. ა. ჭითანავა, გ. გ. გუმბარიძე, ჯ. ვ. მარგველიძე, ნ. რ. საჯია, ვ. მ. სირაძე, ამიერკავკასიის წითელდროშოვანი სამხედრო და სასაზღვრო ოლქების სარდლობის წარმომადგენლები.

1 ივნისს ი. კ. ლიგაჩოვი მივიდა ვ. ი. ლენინის მოედანზე და ყვავილებით შეამკო კომუნისტური პარტიისა და საბჭოთა სახელმწიფოს დამაარსებლის, მსოფლიო პროლეტარიატის ბელადის ძეგლი. მასთან ერთად იყვნენ საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის ბიუროს წევრები და წევრობის კანდიდატები, პარტიის თბილისის საქალაქო კომიტეტის ბიუროს წევრები. ცერემონიის მონაწილეებმა წუთიერი დუმილით პატივი სცეს ვ. ი. ლენინის ხსოვნას. ი. კ. ლიგაჩოვი ეწვია თბილისის „ელმავალმშენებლის“ საწარმოო გაერთიანების მეთაურ საწარმოს. საქმიანი პრინციპული სჯა-ბაასი, რომელიც გაერთიანებაში მიმდინარეობდა, გაგრძელდა ი. კ. ლიგაჩოვისა და პარტიის საქარხნო რაიკომის ბიუროს წევრების საუბრის დროს. საღამოს ი. კ. ლიგაჩოვი და რესპუბლიკის ხელმძღვანელები დაესწრნენ თბილისის შოთა რუსთაველის სახელობის აკადემიური თეატრის სპექტაკლს „მეფე ლირი“.

2 ივნისს ი. კ. ლიგაჩოვი იყო ქალაქ ფოთში. იგი გაეცნო აქ შექმნილი ტერიტორიულ-დარგოშორისი გაერთიანების საქმიანობას, იყო მალაზიაში, სადაც ფოთში დამზადებული სახალხო მოხმარების საქონელი იყიდება, და-

თვლიერა საქართველოს სსრ ტერიტორიულ-დარგოშორისი გაერთიანებისა და საინჟინრო დარგობრივი ცენტრების პროდუქციის გამოფენა. ქართული ჩაის ხარისხზე დარგის განვითარების პერსპექტივებზე მწვავე, პრინციპული საუბარი გაიმართა რესპუბლიკის წამყვანი მეჩაიეობის რაიონის ერთ-ერთ მოწინავე მეურნეობაში. აქ, სოფელ ნატანების ვ. ი. ლენინის სახელობის კოლმეურნეობის პლანტაციებში იქნა განხილული ამ ძვირფასი კულტურის ხარისხის გაუმჯობესების პრობლემები. ი. კ. ლიგაჩოვი ეწვია საქართველოს ვ. ი. ლენინის სახელობის პოლიტექნიკურ ინსტიტუტს, სადაც გაიმართა საქართველოს უმაღლესი სასწავლებლების მუშაკთა თათბირი, რომელიც გახსნა საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის პირველმა მდივანმა ჯ. ი. პატიაშვილმა. თათბირზე სიტყვა წარმოთქვა ი. კ. ლიგაჩოვმა. იმავე დღეს ი. კ. ლიგაჩოვი იყო გარდაბნის რაიონის თელეთის ექსპერიმენტულ საბჭოთა მეურნეობა-ტექნიკუმში. ი. კ. ლიგაჩოვმა, რესპუბლიკის ხელმძღვანელებმა დაათვალიერეს საქართველოს უძველესი დედაქალაქის — მცხეთის ღირსშესანიშნაობანი, ძველი თბილისის რესტავრირებული ისტორიული უბანი, იყვნენ „ლაღობის წყლების“ საფირმო მალაზიაში.

3 ივნისს თბილისში გაიმართა რესპუბლიკის პარტიული, საბჭოთა, სამეურნეო აქტივის თათბირი.

თათბირი გახსნა საქართველოს კომპარტიის ცენტრალური კომიტეტის პირველმა მდივანმა ჯ. ი. პატიაშვილმა. იგი შეეხო გარდაქმნის, პარტიის XXVII ყრილობის სკკპ ცენტრალური კომიტეტის 1985 წლის აპრილისა და 1987 წლის იანვრის პლენუმების გადაწყვეტილებებიდან გამომდინარე კონკრეტული ამოცანების მიხედვით რესპუბლიკური პარტორგანიზაციის საქმიანობის ძირითად პრობლემებს.

თათბირზე გამოვიდა ი. კ. ლიგაჩოვი.

3 ივნისს სკკპ ცენტრალური კომიტეტის პოლიტბიუროს წევრი, სკკპ ცენტრალური კომიტეტის მდივანი ი. კ. ლიგაჩოვი თბილისიდან მოსკოვს გაემგზავრა.

დროშა

№ 6 (606), ივნისი, 1987

ჟურნალი გამოდის 1923 წლიდან
ჟოკველთვიური საზოგადოებრივ-
პოლიტიკური და სალიბერალური-
სამხატვრო ჟურნალი

ნომერი ში:

ბრისტან ჩინჩილაკაშვილი — დარ-
ჩნენ ზეზმარებ გირებად
ედემ კვირტია — რაზა ჩვენი სატა-
ვარი (ნარკვევი)
გივი ნეზიერიძე — ინდოევროკული
ენა და ინდოევროკული
გულახდელი დიალოგი
ვალერიან ჩიკურიავილი — მადონა
გაზაფხული იყო (გოთხროვა)
ლემილა თაბუკაშვილი — ზღაპრული
სამყარო
თენგიზ გაჩეჩილაძე — ცხენი — ჩვე-
ნი მებრძოლი
დომენტი კილაძე — უთაგონება
ირინე კუკავა — გასკოვთ?!
ვენიამინ სმეხვი — ვაიხრო გაბ-
რიელის სასწაული
ლავრენტი შიჭინაძე — სიცოცხლე
(ნაგვილი ამბავი)
უურადინ გამელოვი — „ივერიის
ფურცლებზე“
სიხლეთა კანორაძე
რენე კლერი — ღვთისური არსება
(თარგმანა ვასილ მხეფელიშვილმა)
ლალი მარტაშვილი — დედა (გოთხ-
როვა)
ვაჟკითხეთ პატარებს — ზაფხული

საქართველოს კა ტა-ის გამომცემლობა

© „დროშა“, 1987 წ.

მთავარი რედაქტორი

ოთარ ჭინჭაძე

სარედაქციო კოლეგია:

გულნარა ხახუაძე (პ/მგ. მდივანი), ოთარ
ბერიშვილი, ვასილ გვებაძე, ნათელა
გიორგობიანი, თენგიზ გოგოლაძე, ოთარ ლე-
მეტრაშვილი, სერგო ღურგუშიძე, ვახტანგ მს-
ხაჯია, დინარა ნოდია (მხატვარ-რედაქტორი),
ლადო სულავერიძე, ილია ტაბაღაძე, ნუგზარ
ფოფხაძე, ვიოლეტი ჩარკვიანი, უჩა ჯაფარიძე.

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს

პრეზიდიუმის ბრძანებულება

ეროვნული
ლიბრეტი

ახს. ბ. ვ. შინქუბასათვის სოციალისტური შრომის გმირის
წოდების მინიჭების შესახებ

საბჭოთა ლიტერატურის განვითარებაში დიდი დამსახურებისათვის, ნაყოფი-
ერი საზოგადო მოღვაწეობისათვის და დაბადების სამოცდაათ წელთან დაკავშირე-
ბით მიენიჭოს მწერალ ბაგრატ ვასილის ძე შინქუბას სოციალისტური შრომის
გმირის წოდება და გადაეცეს ლენინის ორდენი და ოქროს მედალი „ნამგალი და
ურთ“.

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის თავმჯდომარე ბ. ბრომიკო.

სსრ კავშირის უმაღლესი საბჭოს პრეზიდიუმის მდივანი თ. მენთეშაშვილი.

მოსკოვი, კრემლი. 1987 წლის 11 მაისი.

ჟურნალ „დროშის“ სარედაქციო კოლეგია, მრავალრიცხოვან მკი-
თხველებთან ერთად, გულითადად ულოცავს აფხაზეთის სახალხო
პოეტს, მრავალეროვანი საბჭოთა ლიტერატურის ერთ-ერთ თვალ-
საჩინო წარმომადგენელს ბაგრატ შინქუბას დაბადების სამოცდა-
მეათე წლისთავს და სამშობლოს უმაღლეს ჯილდოს — სოციალის-
ტური შრომის გმირის წოდების მინიჭებას.

საქართველოს
პარლამენტის
ეროვნული
ლიბრეტი

აქაში ორი გზა მიდის (თუ არ ჩავთვლით საპაეროს): ერთი თბილისიდან ცხინვალის გავლით, მეორე — ქუთაისიდან. რომელი გზითა უნდა იმგზავროთ, უთუოდ აღტაცებას მოგგვრით რიონისა და ჭყვორის ხეობები, წიფლნარითა და ალაგ-ალაგ წიწვნარით შემოსილი მთათა კალთები, თოვლიანი მწვერვალების თვალისმომჭრელი ქათქათი. მიჰყვები მდინარეს ადევნებულ გზას, აჰყურებ მთებს და შენც უფრო აღფრთოვანებული და ამადლებული ხდები.

მართალია, ზოგჯერ შიშაც გაგკარავს გულში, როცა გზაზედ უფსკრულთან ან აყუდებული კლდის ქვეშ გაივლის, მაგრამ იმდენად წამიერია ეს შიში, სანამ გაიზარებ, გამქარალია უკვე. გზადაგზა რამდენიმე სოფელსაც გაივლი. შენ კი ისე ხარ ბუნებით გართული, სოფლის სახელის ამოკითხვასღა ასწრებ გზისპირას აღმართულ ბოძზე. დროდადრო მდინარის გაღმა-გამოღმა კორტოხებზე სახლებსაც შენიშნავ, ძველ ციხესიმაგრეთა ნაშთებსაც შეასწრებ თვალს, თან გიკვირს, ამ სიმაღლეზე როგორ ავიდნენ, როგორ ააშენეს. უნებურად გალაკტიონის სტრიქონებიც გაგახსენდება: „ნეტა ვინ აავო, რა ნიჭმა აავო, რა მადლმა აავო...“

ღიას, შეუძლებელია, რომ რაჭაში მიმავალს არ მოგეძალოს: ამადლებული განწყობილება. მეც ამ განწყობილებით ჩავდივარ ონში.

ჩასვლის მიზანი ერთი გახლდათ — მინდოდა, დამეწერა ნარკვევი მრავალშვილიან ოჯახზე.

— მრავალშვილიანობის ისეთი ტრადიცია, როგორიც სხვა

რაიონებში შეიმჩნევა, რაჭაში არ ყოფილა. მართალია, გვყავს ხუთ-ექვს-შვილ შვილიანი ოჯახები, მაგრამ ეს, ალბათ, საკმარისი არ იქნება, — მითხრეს პარტიის რაიკომში.

— იქნებ ამბროლაურის რაიონში აღმოჩნდეს?

— არა გვგონია. იქაც უჭირთ ჩვენსავით, შეიძლება უფრო მეტლაც. დავუკავშირდეთ სოფლებს, იქნებ სადმე აღმოჩნდეს ათშვილიანიც, მანამ კი ამ მასალას გადახედეთ, გამოგადგებათ, — მეუბნებიან და საკმაოდ სქელტანიან კრებულს მაწვდიან: „ონის რაიონის ეკონომიკური და სოციალური განვითარების პროგნოზები და წინადადებანი 2000 წლამდე პერიოდისათვის“, — ვკითხულობ კრებულის ყდაზე.

დავრეკეთ სოფლებში, სადაც კი დარეკვა შეიძლებოდა, მაგრამ ამაოდ. დავუკავშირდეთ რაიონის სოციალური უზრუნველყოფის განყოფილებასაც:

— ათშვილიანები არა გვყავს, ხუთშვილიანები — კი.

— ახალგაზრდა ოჯახი თუ არის მათ შორის?

— არის ერთი ოჯახი.

რამდენიმე წუთის შემდეგ ლამზირა ლობჯანიძესთან ვსაუბრობ. ორმოც წელს მიღწეული ქალი აღმოჩნდა. ოთხი გოგო და ერთი ბიჭი ჰყავს.

— ბიჭი უმცროსია? — შიშნარევი დაეჭვებით ვკითხე.

— უმცროსია.

— რამდენი წლისაა?

— შვიდის.

ქება და დიდება ლამზირა ლობჯანიძეს ხუთ შვილს რომ ზრდის, მაგრამ რატომღაც დარწმუნებული ვარ (ღმერთმა ქნას, ვცდებოდე), ვინაა ლობჯანიძე უფროს დებს უნდა უმადლოდეს არსებობას... სა-

მწუხაროდ, საკმაოდ გავრცელებული მოვლენაა საქართველოში: ბევრ ოჯახში დაიბადება თუ არა ბიჭი, როგორც იტყვიან, გვარის გამგრძელებელი, ერის გამრავლებლის პრობლემა ვადაწყვეტილად მიაჩნიათ, ან სულაც არ აწუხებთ ეს.

დროდადრო კრებულში ვიხეილები:

...რაიონში მიმდინარე დემოგრაფიული პროცესები განსაკუთრებული თავისებურებით გამოირჩევა. რეგიონის დღევანდელი სიტუაცია მრავალი წლის მანძილზე ყალიბდებოდა ნეგატიური მიმართულებით...“

ამასობაში ახალი ცნობა მივიღეთ: სოფელ სევაში ვეტერან კოლმეურნეს, პენსიონერ ლოლა გრძელიშვილს ცხრა შვილი ჰყოლია. მეუღლე სამამულო ომში დაუკარგავს და შვილებზე ზრუნვის მთელი სიმძიმე მართხელა ქალს უტარებია. ვიდრე სევაში გავემგზავრებოდი, მირჩიეს, მენახა იონა გრძელიშვილი, ლოლას ერთ-ერთი შვილი.

— შვიდი ძმა და ორი და ვართ სულ, — მითხრა იონამ და თან თანამიმდევრობით ჩამომითვალა ყველა შვილიან-შვილიშვილიანად.

ბლოკნოტში ვიწერ, თან ვანგარიშობ: 9 შვილი, 21 შვილიშვილი, 14 შვილიშვილის შვილი... 44 შთამომავალი. ამაზე მართლაც შეიძლებოდა ნარკვევის დაწერა, მაგრამ გამოირკვა, რომ ლოლა გრძელიშვილის 44 შთამომავლიდან თითქმის არც ერთი არ ცხოვრობს და არ მუშაობს სოფელში. შვიდი ძმიდან ხუთნი მძლოლებად მუშაობენ ქუთაისში, იქვე, ლუდის ბარში, მუშაობს მეექვსე ძმაც... სევა-

ში წასვლას აზრი არ ჰქონდა. გონებაში ამოტივტივდა სიტყვა „მიგრაცია“. ესევე კრებული ვადავსაღწე.

„რაიონში“ ციფრები [მრავალ] განსაკუთრებით ახალგაზრდებში, რამაც მკვეთრად დაარღვია სქესობრივ-ასაკობრივი სტრუქტურა... უკანასკნელი 15 წლის მანძილზე რაიონის მოსახლეობა 19.016-დან 15.142-მდე შემცირდა... (სანამ ეს ნარკვევი იწერებოდა საკმაოდ დრო გავიდა. ახლახან ისევ დავუკავშირდი ონის რაიონს. გამოირკვა, რომ ეს მაჩვენებელი 14.766-მდე დასულა). მართო სოფლის მოსახლეობამ დაიკლო ერთი მესამედით... რაჭაში მიგრაციის პრობლემა რევოლუციამდელ პერიოდშიც შეიმჩნეოდა. რაჭველ ხელოსნებს, ხაბაზებს, მუშებს ნახავდით არა მარტო საქართველოსა და რუსეთის სხვადასხვა კუთხეში, ევროპაში, ამერიკაში და ჩინეთშიც კი. მაგრამ ეს იყო ევრეთწოდებული „ქანქარული“ მიგრაცია. საშოვარზე წასული რაჭველი ადრე თუ გვიან უბრუნდებოდა თავის კუთხეს.

დღეს კი?

მიღის ახალგაზრდების უმრავლესობა და უკან არ ბრუნდება.

მიღის ინტელიგენციის დიდი ნაწილი და არ ბრუნდება.

სეზონური მიგრაცია მუდმივმა მიგრაციამ შეცვალა.

ჩვენ ხშირად ვწერთ და ვიშველიებთ ხოლმე საზოგადოებრივ აზრს. აი „საზოგადოებრივი აზრი“ მიგრაციის მიზეზებზე:

ჩატარებული გამოკითხვის მასალებიდან მიგრაციის ძირითად მიზეზებად დასახელებულია სოციალური ინფრასტრუქტურის განუვითარებლობა (არადაამკამყოფილებელი საყოფაცხოვრებო და სავაჭრო პირობები, დაბალი სამედიცინო მომსახურება, ბაგა-ბაღების ნაკლებობა, კულტურული მომსახურების დაბალი დონე, სამუშაოს სიშორე) — 55 პროცენტი; არასასურველი ეკონომიკური პირობები (შრომის დაბალი ანაზღაურება, მუდმივი სამუშაოსა და სპეციალობის მიხედვით დაუსაქმებლობა) — 25 პროცენტი; სოციალური მოთხოვნები (ცუდი საბინაო, სამუშაო და ოჯახური პირობები, სწავლის გავრძელების სურვილი) — 49,1 პროცენტი...

როგორც ვხედავთ, მიზეზები „საკმაოზე მეტია“ ჩამოთვლილი.

ბევრი საყვედური მოვისმინე უგზობობის გამოც. სოფლებში, გამოჩაკლისის გარდა, არ მოძრაობენ ავტობუსები. ასე რომ, შეიძლება ითქვას, უგზობობამაც დააჩქარა მიგრაცია.

რაჭის დაცარიელებაში გარკვეული გავლენა მოახდინა ადრეულ წლებში რაჭველთა მასობრივმა გადასახლებამ ბარის რაიონში. ანდა ავიღოთ ასეთი ფაქტი: ამ რამდენიმე წლის წინათ სოფლის მოსახლეობას ნება დართეს, ჰყოლოდა გარკვეული რაოდენობის საქონელი, მათ შორის ერთი ხარი. ეს ერთგვარი შეღავათი გახლდათ. მიგრაციის სავალალო შედეგები ყველგან და ყველგან იხენს ხოლმე თავს. მოსახლეობის დემოგრაფიულმა დაბერებამ (ახალგაზრდები წავიდნენ, მოხუცები დარჩნენ) განაპირობა ასეთი საგანგაშო მოვლენა: რაიონში უკიდურესად დაბალია შობადობის მაჩვენებელი, ხოლო დემოგრაფიული დაბერების მაჩვენებელი ორჯერ და უფრო მეტად აღემატება დემოგრაფიული დაბერების საერთოდ მიღებულ მაჩვენებელს. უკანასკნელ ხუთ წელიწადში რაიონში დაიბადა 954 ბავშვი (მათ შორის სოფლად — 450), ხოლო გარდაიცვალა 1187 კაცი (სოფლად — 945). აი კიდევ ერთი დამაფიქრებელი მაჩვენებელი: რაიონის პარტიული ორგანიზაცია თავისი ასაკობრივი შემადგენლობით ყველაზე „უხუცესია“ რესპუბლიკაში და არა მარტო რესპუბლიკაში, ალბათ მთელი საბჭოთა კავშირის მასშტაბითაც: ორგანიზაციის 1552 კომუნისტიდან 656 პენსიონერი გახლავთ.

ყოველივე ამას მიეყვართ მწარე დასკვნამდე: რეგიონი შევიდა დემოპულაციის საშიშ ზონაში. საჭიროა საგანგებო და სასწრაფო ღონისძიებების გატარება.

ნიშნება სახალხო მეურნეობის ერთგვარი აღმავლობა. მრეწველობის მთლიანი პროდუქტის გამოშვება 1985 წლის 1980 წელთან შედარებით, გაიზარდა 29 პროცენტით, ხოლო სოფლის მეურნეობისა — 16,5 პროცენტით, მაგრამ ზრდის ტემპები მაინც დაბალია.

რაიონის მრეწველობა უშვებს ბარიტ-კალციტის კონცენტრატს, სამკერვალო ნაწარმს, უალკოჰოლო სასმელებს, მინერალურ წყლებს და ასე შემდეგ. ყველაზე დიდი საწარმოა ჩორდის ბარიტის მაღაროთა სამმართველო, რომელზეც მოდის რაიონის მთელი სამრეწველო პროდუქციის 34 პროცენტი, სამრეწველო საწარმოთა პერსონალის 49,9 პროცენტი, ხოლო საწარმოო ფონდების 90 პროცენტზე მეტი. ჩორდის ბარიტის მაღაროთა სამმართველოსთვის ეს მაჩვენებლები შეიძლება სასახელოც იყოს, მაგრამ თუ ღრმად ჩავუფიქრებთ შექმნილ ვითარებას, შევნიშნავთ, რომ რაიონში დარღვეულია სახალხო მეურნეობის დარგობრივი სტრუქტურა.

ზარალიანია სოფლის მეურნეობის წამყვანი დარგი — მეცხოველეობა. ერთი ცენტნერი ხორცის წარმოება დაგეგმილი 327 მანეთის ნაცვლად ჯდება 428 მანეთი, ერთი ცენტნერი რძე 50 მანეთის ნაცვლად — 55 მანეთი. ერთი ფურის საშუალო წლიური წველადობა თითქმის ორჯერ ნაკლებია საშუალო რესპუბლიკურ მაჩვენებელზე. დაბალია ყურძნის მოსავლიანობაც. ძველებური ენთუზიაზმით არ მოჰყავთ და არ უვლიან კარტოფილს.

ცნობილია კურორტები შოვი, უწერა, მაგრამ მათი მატერიალურ-ტექნიკური ბაზა ჯერ კიდევ სუსტია. არა და შესანიშნავი ჰავა, მინერალური წყლები, ისტორიული ძეგლები, ბუნების მშვენიერებანი განუსაზღვრელ შესაძლებლობებს იძლევა საკურორტო მეურნეობისა და ტურიზმის შემდგომი განვითარებისათვის.

დიდი მიგრაციული დანაკარგები, რა თქმა უნდა, ასუსტებს რაიონის საწარმოო ძალების განვითარებას. თუ 1975 წელს რაიონის სახალხო მეურნეობაში დასაქმებული იყო 9.745 კაცი, რაღაც ათ წელიწადში ეს რიცხვი 8.500-მდე შემცირდა.

რაც უფრო ახლოს ვეცნობოდი ვითარებას, მით უფრო რთული მეჩვენებოდა გამოსავლის პოვნა.

მოვიდიოდი რაჭიდან და თან მომქონდა ტკვილნარევი დაფიქრება მის მომავალზე.

ელენე კვიციანი.

რაჭა ჩვენი სასუბპიონარი

ანუ ნარკვეთი იმის თაობაზე, თუ რთვორ ვერ დაგვიბრუნებენ ნარკვეთი პრაგმალშილიან დალაზე

...ჯერ კიდევ 1979 წლის ივნისში, საქართველოს კომპარტიის ცენტრალურმა კომიტეტმა და საქართველოს სსრ მინისტრთა საბჭომ მიიღეს დადგენილება „1979-1985 წლებში ონის რაიონის შემდგომი ეკონომიკური და სოციალური განვითარების ღონისძიებათა შესახებ“, ხოლო ახლახან — კიდევ ერთი დადგენილება რაიონის ეკონომიკური და სოციალური განვითარების დამატებით ღონისძიებათა შესახებ, რომელთა განხორციელებისათვის გარკვეული მუშაობა ჩატარდა და ტარდება: აშენდა ახალი საწარმოები, საცხოვრებელი სახლები, სკოლები, ბავშვთა საცხოვრებელი ობიექტები, შეიქმნა გამსხვილებული საბჭოთა მეურნეობები... შეი-

მამუკა მინდელი. მერაბ, თქვენ 1983 წელს დაამთავრეთ ინსტიტუტი. მას შემდეგ მეოთხე წელია რუსთავის მეტალურგიულ ქარხანაში მუშაობთ, უკვე ოსტატი გახდით. ანა? შეიძლება მოურიდებლად მითხრათ: თვითონ მოწოდებამ, მეტალურგის პროფესიის სიყვარულმა მოგიყვანათ ჩვენს ფაქულტეტზე?

მერაბ სიხარულიძე. გულახდილად გეტყვით, არა! სავალდებულო სამხედრო სამსახური მოვიხადე. ვჩქარობდი. სადაც ნაკლები იყო კონკურსი, იქ შევიტანე საბუთები, თუმცა მაშინვე ვიცოდი, რომ ამ პროფესიას ადრე რჩეული ახალგაზრდობა ეტანებოდა.

მამუკა მინდელი. გამოდის, თავდაპირველად, ასე ვთქვათ, შემთხვევით მოხვდით ჩვენს ფაქულტეტზე... თუმცა, ინტერესით შეუდექით პირველი კურსიდანვე თქვენი პროფესიის შესწავლას.

მერაბ სიხარულიძე. და შრომაში დაიბადა სიყვარულიც. მე ახლა ვიცი, რომ ჩემი ადგილი ვიპოვე ცხოვრებაში და ჩემს საქმეს ვაკეთებ. ასე რომ არ იყოს, ქარხანას მე ვერ ვივუებდი და ქარხანა მე არ მიმიშვებდა ახლოს.

მამუკა მინდელი. ჩვენი ქვეყანა ეკონომიკური და სოციალური განვითარების გრანდიოზული პროგრამის განხორციელებას შეუდგა. ჩვენი ცხოვრების ძირეული გარდაქმნის პერიოდში სკკპ XXVII ყრილობამ, იანვრის პლენუმმა განსაკუთრებული მთხოვნები წაუყენა უმაღლეს სასწავლებლებს. მაღალკვალიფიციური კადრების მომზადების თვალსაზრისით. ჩვენც ბევრი ფიქრი, ზრუნვა და შრომა გვჭირდება და კვლავაც დაგვჭირდება იმისათვის, რომ უკეთ ვასწავლოთ. სახალხო მეურნეობის დარგებს ყოველმხრივ მომზადებული სპეციალისტები სჭირდება. თქვენ ერთ-ერთი საუკეთესო სტუდენტი იყავით. შეიძლება ითქვას, ცდილობდით, მაქსიმალურად მიგელოთ ინსტიტუტისაგან ყველაფერი, რისი მიცემაც მას შეეძლო. როგორ იგრძენით თავი, როდესაც დამოუკიდებელ შრომას შეუდექით?

მერაბ სიხარულიძე. მე ახლა ოსტატი ვარ — ბრძმედის სპეციალისტი, მაგრამ რომ გითხრათ, იოლი იყო ჩემთვის ეს წლები-მეტი, ტყუილი იქნება. ქარხანაში მუშაობის დაწყება ზემოთა საქმე არ არის. ეს მაშინვე ვიგრძენი, როგორც კი ფეხი შევდგი. იქ აღამიანებდი ისეთი ბუმბერაზები ერჩვენება ახალმოსულს, როგორც უდიდესი აგრეატები. ერთნიც და მეორენიც თითქოს უნდობლად გიციქვრიან, რადგან იციან, აქ ბევრი მოდის, მაგრამ ბევრიც მიდის.

ის თეორიულ ცოდნა და უამრავი ნახაზი, რომელიც მე მაშინ თავში მქონდა, ცალკე დარჩა, ცოცხალი შექანისში კი სულ სხვა ცოდნას მოითხოვდა ჩემგან. ბრძმედი გამოცდილ, სანდო ხელს თხოვლობდა.

მამუკა მინდელი. ჩანს, ინსტიტუტმა პრაქტიკული ჩვევები ვერ მოგცათ.

მერაბ სიხარულიძე. ჩემი საქმე მაინც სულ სხვაგვარად წავიდა. პრაქტიკის ნაცვლად უმეტეს შემთხვევაში შრომით სემესტრში მომიხდა წასვლა.

მამუკა მინდელი. აქტიური სტუდენტი იყავით, ფაქულტეტის კომკავშირის კომიტეტის მდივანი, კომუნისტური პარტიის წევრი. ზოგჯერ ინსტიტუტი იძულებული ხდებოდა, ასეთ დათმობაზე წასულიყო. მე მგონია, ამ დროს ახალგაზრდა ერჩევა კოლექტივთან ურთიერთობას, ეუფლება შრომით ჩვევებს და იღებს ბევრ ისეთ

ფართო პროფილის სპეციალისტების მომზადებაზე გადასვლასთან დაკავშირებით ახლგაზრდა უნდა გადაიხრას მათი საწარმოო პრაქტიკის ორგანიზაციის საკითხები. აუცილებელია ამაღლდეს მისი როლი, რათა სტუდენტები დაეუფლონ პროფესიული ოსტატობის ჩვევებს, შრომით კოლექტივებში ორგანიზაციული და ადმინისტრაციული მუშაობის საფუძვლებს. გააღვივდეს სამინისტროების, საწარმოებისა და დაწესებულებების ხელმძღვანელთა კანდიდატურის სპეციალისტების პროფესიული, პრაქტიკული მომზადებისათვის. ჩაითვალოს ეს საფა, როგორც მათი უმნიშვნელოვანესი მოვალეობა თავიანთ დარგებში კადრების ფორმირებისათვის. ფართოდ ჩააზრდეს საწარმოების წარმომადგენელი სპეციალისტების მომზადების საკითხი.

საქართველოს ვ. ი. ლენინის სახელობის პოლიტექნიკური ინსტიტუტის მებაღეობის ფაკულტეტის დეკანი, პროფესორი მამუკა მინდელი ენაუზარება ამავე ფაკულტეტის პროფილ წარჩინებულ სტუდენტს, ლენინური სპეციალისტის, ამჟამად კუსთავის მებაღეობის ინსტიტუტის სპეციალისტის მერაბ სიხარულიძის.

თვისებას, რომელიც შემდეგ ძალიან ეხმარება მუშაობაში.

მერაბ სიხარულიძე. დიას, ეს ყველაფერი სრული სიმართლეა, ოღონდ მე, როგორც სპეციალისტი, მაინც ძალიან დავზარალებდი.

ჩემი ოსტატი, მამია შათირიშვილი, ერთს გადახედავდა გამოშვებულ თუქსს და უმოდ განკარგულებებს იძლეოდა, კაზმის ანგარიშს აზუსტებდა. ანალიზს რატომ არ უცდილი-მეტი. ერთხელ შევბედე. ვაოცებით შემომხედა, მერე მომიჭრა: ანალიზი ერთ საათში იქნება, ამასობაში შეცდომის შეცდომას მიემატება და შემდეგი ცვლა უხარისხო თუქსს მიიღებსო. მერე გავიგე, კარგი ოსტატის თვალს რამდენი რამის შემჩნევა შესძლებია.

სამი-ოთხი თვე მოვუნდი აკლიმატიზაციას. სულ უკან დავდევდი ოსტატს. მის ყოველ მოძრაობას გაფაციცებით ვადევნებდი თვალს. მეაირედ მაშინ აღვებინე.

პერმანენტულად სავარაუდო პულტთან ხელის მიკარებაც კი მიჭირდა. მაშინვე შევიძინე წიგნაკი, სადაც ჩავხატე ეს პულტი, ჩავიწერე ყველა მოსალოდნელი შემთხვევა და მისგან თავდალწევის შესაძლო ვარიანტებიც... კიდევ ათასი წვრილმანი თუ მსხვილმანი, რომელიც მესმოდა, რომელსაც მასწავლიდნენ ან თავად ვხვდებოდი.

ერთ დღეს უფროსი მეაირე გახდა ავად. იმ წუთს არაფერს აღმოჩნდა, რომ იგი შეეცვალა. მკითხეს, შევძლებდი თუ არა მუშაობას. დავთანხმდი. თან გულში ძალიან ვშიშობდი, მაგრამ როგორც იყო, გავართვი თავი. მაშინ პირველად ვიგრძენი სიამაყე, დავრწმუნდი, რომ მეც საჭირო ვყოფილვარ საამქროსათვის. ამის შემდეგ გადავბიჯე საკუთარი ურწმუნოების გრძობას. უფრო გაბედულად შევუდექი საქმეს.

არა, ჩემი აზრით, მთავარია პრაქტიკა. სტუდენტს პირველი კურსიდანვე უნდა ჰქონდეს კავშირი წარმოებასთან. თეორიულად მიღებული ცოდნა ზერელება. ის მოვალეობის მოხდას უფრო ჰგავს.

მამუკა მინდელი. სამწუხაროდ, პრაქტიკამ დავარწმუნა, რომ ჩვენი კურსდამთავრებულების მომზადება შრომითი საქმიანობისათვის არადაამაყყოფილებელია. იმათაც უჭირთ, ვინც თითქოს სრულყოფილად

ფილად გაიარა საწარმოო პრაქტიკა.

მერაბ სიხარულიძე. ისეთი პრაქტიკა, თან სიძნელეებს რომ ერიდებიან და ზერელედ უყურებენ ყველაფერს, რაც იქ ხდება, ვერაფერს მისცემს სტუდენტს. ალბათ, მეც ბევრს ვერაფერს მომცემდა მაშინ. ნამდვილი შრომაა საჭირო, ჯაფა. თქვენც, ალბათ, იმიტომ დაიწყეთ ნიჩბით და ქარხანაში ყველა საფეხური გაიარეთ მთავარ ინჟინრამდე.

მამუკა მინდელი. სტუდენტობის მთელ მანძილზე მომავალ მეტალურგს ექვსი თვე აქვს საწარმოო პრაქტიკა. ეს თითქოს ცოტა არ უნდა იყოს, მაგრამ, თუ როგორც თქვენ თქვით, ამ დროს ახალგაზრდა ზერელედ მიუღებდა საქმეს და მხოლოდ მოვალეობას მოიხდის, რა თქმა უნდა, შედეგი არასასურველი იქნება და უმეტეს შემთხვევაში ასეც ხდება. ამიტომ უმჯობესია, პრაქტიკის დროს სტუდენტმა ქარხანაში იმუშაოს მუშად. ამ საქმეში წარმოებაშიც უნდა შეგვიწყოს ხელი. ამ დროს გაიზრდება პასუხისმგებლობა და შეგუების პროცესიც ერთგვარად გაივლის.

მერაბ სიხარულიძე. ჩემი აზრით, ექვსი თვე ცოტაა, სულ მცირე, ერთი წელი მაინც უნდა იმუშაოს ქარხანაში მომავალ-

ტებს მიზნობრივად აღვზრდით ამა თუ იმ წარმოებისათვის. უახლოეს მომავალში რუსთავის მეტალურგიულ ქარხანასა და თბილისის ქარხანას „ცენტროლიტში“ გაიზრდება ჩვენი ფაქულტეტის კათედრების სამი ფილიალი, სადაც ახალგაზრდობა ჭეშმარიტ კვლევით მუშაობას გააშლის, გამოამუშავებს თავის შემოქმედებით შესაძლებლობებს და აიმაღლებს პროფესიულ დონეს.

მერაბ სიხარულიძე. მე ვფიქრობ, თავის დროზე ისიც გვიმოიდა ხელს, რომ ერთი დღის განმავლობაში ინსტიტუტის სამ კორპუსს მაინც ვიცვლიდით. აქეთ-იქით სირბილში ვკარგავდით დროსა და ენერგიას.

მამუკა მინდელი. მართალია ფაქულტეტის ხუთი კათედრა ხუთ კორპუსშია გაბნეული. არც თანამედროვე დონეზე მოწყობილი კაბინეტ-ლაბორატორიები გვიწყობს ხელს. იგი იგი ფაქულტეტს აქამდე სამეცნიერო-კვლევითი მუშაობისთვის არ ჰქონდა შესაფერისი მატერიალურ-ტექნიკური ბაზა.

რესპუბლიკის ხელმძღვანელობის და სსრ კავშირის შავი მეტალურგიის სამინისტროს დახმარებით უკვე დაიწყეთ ჩვენი ფაქულტეტისათვის ცალკე კორპუსის

შენიშვნა: [1] [2] [3] [4] [5] [6] [7] [8] [9] [10] [11] [12] [13] [14] [15] [16] [17] [18] [19] [20] [21] [22] [23] [24] [25] [26] [27] [28] [29] [30] [31] [32] [33] [34] [35] [36] [37] [38] [39] [40] [41] [42] [43] [44] [45] [46] [47] [48] [49] [50] [51] [52] [53] [54] [55] [56] [57] [58] [59] [60] [61] [62] [63] [64] [65] [66] [67] [68] [69] [70] [71] [72] [73] [74] [75] [76] [77] [78] [79] [80] [81] [82] [83] [84] [85] [86] [87] [88] [89] [90] [91] [92] [93] [94] [95] [96] [97] [98] [99] [100]

მელიც ყველა სიახლის კურსშიც [1] [2] [3] [4] [5] [6] [7] [8] [9] [10] [11] [12] [13] [14] [15] [16] [17] [18] [19] [20] [21] [22] [23] [24] [25] [26] [27] [28] [29] [30] [31] [32] [33] [34] [35] [36] [37] [38] [39] [40] [41] [42] [43] [44] [45] [46] [47] [48] [49] [50] [51] [52] [53] [54] [55] [56] [57] [58] [59] [60] [61] [62] [63] [64] [65] [66] [67] [68] [69] [70] [71] [72] [73] [74] [75] [76] [77] [78] [79] [80] [81] [82] [83] [84] [85] [86] [87] [88] [89] [90] [91] [92] [93] [94] [95] [96] [97] [98] [99] [100]

წარმოებაში ხდება, მაშინ იგი თანდათან ცოდნას აძლევს, ვინაიდან თავისი ცოდნისათვის ეს პროცესი ზოგჯერ მხოლოდ თეორიულად არის ცნობილი. მე გგონია, პედაგოგები ძალიან მჭიდროდ უნდა იყვნენ დაკავშირებული წარმოებასთან...

ამაშია ტექნოლოგიურ საგნებში მუშაობის სირთულე, სტუდენტისაც და პედაგოგისაც... უნდა გაეწიოს ანგარიში იმას, რომ სტუდენტობა ძალიან გადატვირთულია, ამიტომ ის უნდა ასწავლონ, რაც გამოადგება მუშაობაში...

მამუკა მინდელი. საზოგადოებრივ მეცნიერებებზე დახარჯულ დროს ხომ არ გულისხმობთ?

მერაბ სიხარულიძე. რა თქმა უნდა, არა. ეს მეცნიერებები საჭიროც არის და აუცილებელიც, ოღონდ ბოლო ხანებში მათი სწავლების საკითხებზე წამოჭრილი საუბარი ძალიან დროულია: ცოცხლად და საინტერესოდ თუ დაიწერება სახელმძღვანელოები, შემოქმედებითად, არატრადიციულად თუ მიაწვდიან პროფესორ-მასწავლებლები ახალგაზრდობას ამ ცოდნას, ამით უფრო დიდ საქმეს გააკეთებენ.

მამუკა მინდელი. დიას, ყოველგვარ ეს ძალიან გააფართოებს მომავალი სპეციალისტის იდეურ-პოლიტიკურ თვალსაწიერს.

მერაბ სიხარულიძე. რაც ასე აუცილებელია თანამედროვე კადრებისათვის.

მამუკა მინდელი. აღარ გეკითხებით, ახლა როგორ გრძნობთ თავს ქარხანაში. თავისთავად ცხადია. რაკი ოსტატი ხართ, ქარხანამ განდოთ მთელი ცვლა, ხალხი. დამოუკიდებლად იღებთ გადაწყვეტილებას, ამუშავეთ ყველა მექანიზმს, მამასა-დამე ნამდვილი მეტალურგი ხართ. ეს იქიდანაც ჩანს, რომ წარჩინებულ სტუდენტს მეცნიერული მუშაობის ფართო გზა გაქონდათ ხსნილი. თქვენ წარმოება არჩიეთ. თავად ჰყვებით გულწრფელად, რა სიძნელეები გადავხდათ, მაგრამ არ შეუშინდით, ქარხნიდან არ გაიქეციეთ, გიყვართ თქვენი საქმე.

მერაბ სიხარულიძე. დიას, დიდ სიხარულს მანიჭებს ჩემი პროფესია, გამრჩე ადამიანებთან ჭიკისა და ლხინის გაზიარება. რაც შეეხება სამეცნიერო მუშაობას, რაც თავს გადაძნდა, ვანა საქმარისი არ არის იმის დამატურად, რომ ქარხანაში წრთობას თუ არ მივიღებდი, ისე ჩემი მეცნიერებაც ზერელე და უნიდააგო იქნებოდა?

მამუკა მინდელი. მერაბ, როგორ ფიქრობთ, მხოლოდ მატერიალური უპირატესობის მოსპობა, გათანაბრება იმის მიზეზი, ახალგაზრდობას ინტერესი რომ დაეკარგა მეტალურგის რთული პროფესიისადმი?

მერაბ სიხარულიძე. ამ ფაქტორმა გადაწყვეტი როლი ითამაშა. მოუხედავად იმისა, რომ დიდი ზოუნვაა ჩვენი შრომის შემსუბუქებისათვის, მაინც რთულ პირობებში გვიხდება მუშაობა. სიცხე, მტვერი, გაზი ძალიან მოქმედებს ჯანმრთელობაზე. მეტალურგის შრომა განსაკუთრებულად რომ ფასდებოდა, ეს დიდ მორალურ სტიმულს აძლევდა ადამიანს. თუმცა, არის, ალბათ, სხვა მიზეზებიც. ის კი მწამს, ვინც ერთხელ გულიანად, ღრმად ეზიარება მეტალურგის შრომის რომანტიკას, ველარასოდეს მოსცილდება მას. უმაღლესმა სასწავლებელმა უნდა შეძლოს, სტუდენტობის დროსვე აკრძობინოს ეს ახალგაზრდობას.

გუდასლილი ლიალობი

მა სპეციალისტმა. მე ასე გგონია: ერთი თვის მანძილზე სტუდენტი თეორიულ ცოდნას რომ მიიღებს, ეს ცოდნა ერთი დღე მაინც უნდა განიმტკიცოს ქარხანაში, პრაქტიკულ ჩვევებს უნდა დაეუფლოს.

მამუკა მინდელი. რექტორატის, ინსტიტუტის პარტიული ორგანიზაციის დახმარებით უკვე დავსახეთ ზოგიერთი ღონისძიება. პირველ რიგში მიღების წესები შევცვალეთ. ადრე ჩვენი ფაქულტეტი იმ აბიტურიენტებისაგან კომპლექტდებოდა, რომლებიც აბარებდნენ ქიმიის ფაქულტეტზე და ქულები არ ყოფნიდათ. ვოგონებით აივსო მეტალურგიის ფაქულტეტი.

მერაბ სიხარულიძე. ვოგონებს ძალიან ცოტას უნდა იღებდნენ, ჩემი აზრით, ამ ფაქულტეტზე. მეტალურგის პროფესია დიდ ფიზიკურ ძალას მოითხოვს. ვანა შეიძლება ცეცხლისმფრქვევ ლუმელთან ქალის გაჩერება?

მამუკა მინდელი. არც ჩერდებიან. უმრავლესობა ამთავრებს ინსტიტუტს, ინახავს დიპლომს და მერე თავიანთ სპეციალობას აღარ იხსენებენ.

ფიქრობ, ძალიან კარგ შედეგს მოგვცემს ფაქულტეტის საქმიანი კავშირი შესაბამის საწარმოებთან. თქვენც ბრძანეთ, ახალგაზრდები თუ თავად მიიღებენ მონაწილეობას კონკრეტულად იმ ქარხნის მუშაობაში, სადაც მათ მომავალში მოუხდებათ საქმიანობა, თუ ჩასწვდებიან კოლექტივის არსებით პრობლემებს, მერე გაუადვილებათ დამოუკიდებელი შრომაც.

ამ მიზნით ქარხნებთან ვღებთ ორმხრივ ხელშეკრულებას. ამიერიდან სპეციალის-

მშენებლობა. იქ ყველა პირობა იქნება იმისათვის, რომ აღვზარდოთ მაღალკვალიფიციური ინჟინერ-მეტალურგები.

მერაბ სიხარულიძე. ჩემი აზრით, არც ტექნოლოგიური საგნებისათვის დათმობილი საათები იყო საკმარისი. სპეციალობის შეგნებულ, საფუძვლიანი დაუფლებისათვის მეტი დროა საჭირო. და კიდევ: არ არის მოგვარებული ჩვენთან სახელმძღვანელოების გამოცემის საქმე. ხშირად დიდ ხნის წინ გამოცემული წიგნებით ვსარგებლობთ. მას შემდეგ წარმოება წინ წავიდა. ახალი ტექნოლოგიური პროცესები დაინერგა. სახელმძღვანელოებში კი, ბუნებრივია, ძველი დარჩა.

მამუკა მინდელი. რა თქმა უნდა, ასეთი პრობლემები გვაქვს და მრავლადაც. მაგალითად, თუნდაც ბრძმელში ჟანგბადის გამოყენების საკითხი. ამისათვის საგანგებოდ ემზადებიან პედაგოგები, ყოველი სიახლის საქმის კურსში არიან და თითოეული მათგანი მოვალეა, სახელმძღვანელოების ამგვარი ხარვეზები შეავსოს.

მერაბ სიხარულიძე. ჩვენს ქარხანაში ამჟამად, ვთქვათ, მეცნიერული კვლევა-ძიება მიმდინარეობს რაიმე საკითხზე. ჭერ არ დამთავრებულა, რა შედეგს მივიღებთ, არ ვიცით. ამასობაში ამ პროცესს სტუდენტები ძველებურად სწავლობენ. ამთავრებენ ისინი და მთავრდება მეცნიერული მუშაობაც, ინერგება სიახლე. ბუნებრივია, სტუდენტისათვის, რომლის სწავლაც ამ პერიოდს დაემთხვა, ახალი პროცესი უცნობია. ან თუ თავისი საქმის ერთგული, მონდომებული მასწავლებელი ჰყავს, რო-

ასტრონომის ამინისტრატორი მ. მ. ქაიასი დიდი ამბოხი და ყვანილი მოძიელი მივლით, თქვენ შესახებ რაიმეს დიდი დაგვიყენო.

ვიკრძალვამ ამ ყველაფერს, მას-მან დაიწყო. მაგრამ სასტრონომის ამინისტრატორის არ გავერტყინებ. თბილისი თუ ხსიათში არა აწეს, ყველა მოსულს ხანდი, გულწრფელი დიდილით როგორ შეხვდებით.

დიდი ვერავინ შეიძლება გამოვლენო, რომელიც მე და შოთა შეგვამოხლო. ცხელი წყალი არ მივალს, დეკლარაციები არა შემიძლია, რადგონ ხელს არა აქვს. ბევრს დავწერდი, ამინისტრატორსთვის უნდა დამეყვინა.

— კი ერთი, მოემეცე, — მეუბნება შოთა, — სასტრონომის სექციის შენ აპასწრობს, ან ვაგრის, ყველად ასე არაა! — აბა, ამდენს რომ გააბედობინებენ, — ტყუილად წერებოდა მოემეცე, თორემ შენ იყავი.

შოთა ხეზეზე ზეგარდა ფიფისი კაცია, სანამ უფრო ამის მომწიფო. იმობალიზაციული პრობლემის ახლაც არ შევხვდები. შინა ამინდებით გამართულად დამის, დროულად მივალს. გადამხდელი წვიმები რომ დამეყვინა, ტყუილად ამოხვალ და ხელსაწიხანი დამის, თუ ამას სწავლობ.

ბატონ შოთას ნაპოვინობები ფიფი ჩვენი განყოფილების ბარამაგებია. თუ აუთუკუხებს, აუცილებლად გავიწყდება, თუ არა და გავიწყდება შინა ამინდები. თბილისში დაბადებულ და დამეყვინებულ კაცია. ხსიათოც, მე შეგიძლია, ძველ-ძველად იქა და დედა შეგიძლიათ. თანამშრომლები ბატონოვებში იტყვიან, შინა ამინდები და ურთიერთი კაცს.

კარავის თავიდან პარტიკა ჩამოვიღე. — ბატონი შოთა, შიდი ვითამაშობ მანძი, დრო ხომ უნდა მოვიკლათ რაღაც.

— მე ჰქვარავს არ ვითამაშობ. დამინი მაესტრონობული, თუ ვინდა ის ვითამაშობ.

— შენ რა, ჰქვარავს თამაში არ იცი? — როგორ არ იცი... არ მიყვარს, როცა მეკითხებიან, რატომ არ თამაშობი. — ხედავ, არ უნდა, რომ მიზნები უნდა, — გავიწყდები, არ უნდა და მე უნდა, მეც არ შევიკითხები.

ჰქვარავს თუ მივხვდები და ფანჯარასთან მივდგები, გარეთ დავიხედე. — სასტრონომის რაიონული ცენტრის ყველაზე მაღალ წარმომადგენელს, აქვანდა სპორტული მოთხრობა ამ პარტიკა ქალაქის შემოგარეში. მასთან და აუცილებლად ხეხილს მალევე განხორციელდება. — შოთა? მოვილა, უკან შეგიშვებო. შიდი გვერდით მივხვდები და ახლაც ბაღში სავალი დაიწყო. აუცილებლად მივხვდები. — მამაცად განხორციელდა იყო, ზურტად არ, ასეთი დრო. — როდის მამაცი? — როცა მე ჰქვარავს თამაში თვით დამეყვინე. — ბატონი შოთა, თუ არ ვინდა და არ ვითამაშობ, ნუ მომიკვებინა, მაგრამ არ ვინდა, არც მამაციობის, მაგრამ ვინააქვს შენ ამასტრონომისათვის, პარტიკა ვითამაშობო... ვერცხანის სასტრონომი... — მეი? — ან მეი, მე ვინაა-მეი, შიდი მივხვდები და დავწყვიტე.

— ახლაც ხომ არ გვინებო? — გავიწყდები. — არა! უნდა ვიკითხო — საგარეოებში ჩაღვ.

— ბატონი შოთა, რა ძალია, თუკი არ ვინდა... — არა, ახლა რომ არ ვიკითხო, არ შემიძლია. — მეც შევიღდი და მეორე საგარეოებში ბატონოვებთან ჩავივი, — მამაციანდა მზად ვარ-მეთო, ვთქვი და სხვანაირი დამეყვინებო.

— შოთა კოცნი ხანს თუ გინდავინა ერთი ფეხი-ფეხი და ვერანხობ, იმასე ფეხ-ფეხობ, როგორ დავწყვი. — 1942 წლის განახლებული იყო. შინა, ზურტად ის ასე ვინდა და ხეხილი-თბილი, წყნარი, შინაში ამინდები იღვან. მასაქვასის პოსტილით ვიწყებდი მე და ერთი წინაშეშედილი ბები, ვიყავი დღისმოსული. — დავწყვი თბილი ამინდი. — გოგონა ერთი ჩვეულებრივად ვიყავი მისწინადა, ძალიან ლამაზი და კარგი იყავი მეც.

— რაღაცნაირი ბიჭი იყო, დღედაღები და თავდასაფრების მოყვარული. ახლა-ახლად ცხვირბინობდი, სულ ერთად ვიყავი სკოლაშიც და სკოლის გარეთაც. ერთხელ ვიყავი ამიტვდა, შიდი ფიფი-ზე ვიგდებდი მამაციობა.

— მე მამაციობაშიც დიდად არ ვიყავი რომანტიკული გატყუებულ, მაგრამ ძველ-ძველ მებრინი, იბრები მელამადაც, დამი-ყოლია. — შინაშე, რა თქმა უნდა, არ ვაგვიწყვდებენ, ადვილად და მუხად დამეყვინებ განცხადებები, ერთად ვაგვიწყვდები და ერთხელის ნუ დავგამოვიტყვი, რაღაც ასეთს ვიწყობდი ვანქარებში. მართლაც ერთხელ ვაგვიწყვდები, ერთ წელიწადს ჩავიყვარე და საბრძოლო ხაზობაც ერთხელ მივხვდი ნაღვრის ახლას. შენ წარმოვიტყვი, რაღაც ერთ დღეს დავიწყებდი. მე ფიფი, ის — თავში. ერთად ვაგვიწყვდები ბრძოლის ველებთან და მამაცი-ლომეც ერთად მივხვდები პოსტილით.

— მე შეხვდებით მძველ ვიყავი დამეყვინებ, ის მუხად უნდა ვიყავი და გოგონა მალე მალე უნდა ვიყავი და ვინაშე-სავალი თამაშებულად დამეყვინა პარტიკის გამ-ლაღვები.

— რიკი კვირის შემდეგ მეც წამოვდები და ვიკითხებდი დავწყვი სავალი. — მამაციობა სკოლის შინაშეში იყო მოთავსებული. პალატების კარიბი იყენებდა და შიდათი ყოველთვის მძველ-სავალი იღვან. ამიტომ ვინც სავალი შევიდა, ექვანი ხაზობული და მასწავლებლის შესასვლელთან აუცილებლად ვაგვამოხლო. — უნდა ამოვიტყვი, უცილებლად უნდა ამოვიტყვი იმ ფაქტს, თორავნა ფიფი რომ დამეყვინებდა და ვაგვიწყვდები, უნდა მივხვდები.

— უნდა ამოვიტყვი, უცილებლად უნდა ამოვიტყვი. მითხვდები ექვანი ისეც ვიყავი, რაოდენი იყავით. აბა რა ვიცი? — ერთხელ და ჰქვარავს ჩავიყვარე. ახლაც მასთვის, ძალიან საინტერესო პარტიკა იყო. მისი რთული შედგენილობაში ჩამავალი, დიდი ვიცი, როგორ დამეყვინებდა და თვით ჩემს განცხადებებს მამაციობა და თვით ჩემს განცხადებებს დავაგვინა თვით-რთული. — ვიცი, როგორც დღისმოსული უნდა ვიყავი ხანა ვიკითხე და ვერ ვაგვიწყვდები. — ვიცი, როგორც დღისმოსული უნდა ვიყავი, — ბრძანების ყალიბი უფროა.

რად დაიხვდებოდა, ვიცი შეხვეული ვიყავი რომდმე უნდა მქონდეს.

— არ ძალია, საბრძოლო ყოლოებით მიკვლავდებოდა. უნდა დავიწყებო. — იმ პოსტილით ერთი ტანთორილი ბამბის ქუცსავალი თვითი ვიყავი იყო. ძველ-ძველად ბრძანებდა. ვინაშე იღვანდა იმის ყოველ მე მიყვარდი. ხან ვაგვინა მამაცი-ბინებინდა, ხან, ჩვენი ფანსტატის რიგ-გორი რეგებინა, ხან წინაში პოსტილით, წყობით და იმეც დამეყვინებო ერთ დღეს. — კი მე და ვიყავი ახლაც კვეშ-ლომე ვაგვიტყვინა ახა ვაგვიტყვინა.

— ვიცი თამაში არ იცი და ვაგვიწყვდები. — როგორცნაირი ინტერესითა და სიცოცხლის სავალი ბიჭი იყო. ძალიან მაღალ მსახურს ჰქვარავს მამაცი და ერთი კვირის შემდეგ უკვე მივხვრდა მამაციობა. — ვინაშე დავიწყებდი თუ არა, მამაცი-ლომე და დაიხვდები ხელს, წყობით, ვითამაშობო.

— ერთხელაც ვიყავი დღისმოსული შემოვიდა: ვამაშუქეს, სურათიც ვაგვიტყვინა და ექვანი თქვა, ერთი პარტიკა „ასკოლა“ ტვირის ქერამდე შესული და იქა ვაგვიტყვინა, როგორ ვაგვიტყვინა, არ ვიცი.

— მე რად, ტყუილები რომ არა ვაგვიტყვინა, — დავიწყდი. — კი მტკიცე, მაგრამ ასე არა, რომ ვაგვიტყვინა. — ზოდა, აბა რისი გვიჩინა! — იყო, რა მოთხრა ექვანი! — რა?

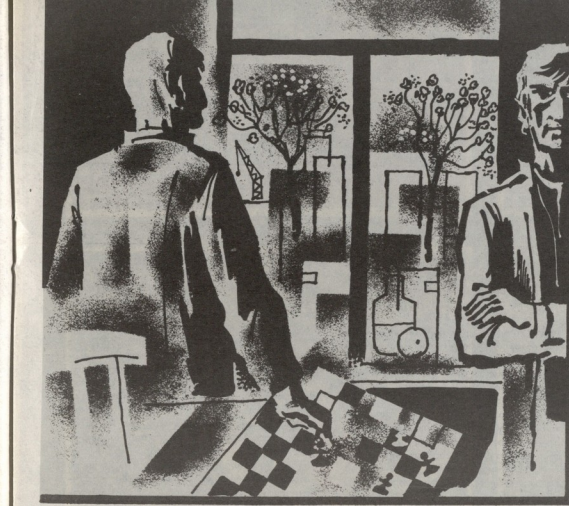
გვირგობის პალატის ნაპოვინობა

— ეცადე, თავი არაფრის მიატყვა, თორემ „ასკოლა“ ტვირის ქერის ვაგვინა, შიდათი შემაშუქეს და მეტი ვერავინ ვაგვიტყვინა.

— შენც ვაგვიტყვინა და არაფერიც არ ხეხილ. — თვით რა შინაში იყენებ ვიყენებ და ბიჭი უნდა ვაგვიტყვინა. — ასეთი თავით არ ვაგვიტყვინებ.

— მე ვინაში, ვი ვინაში ვაგვიტყვინა! — უნდა ამოვიტყვი, უცილებლად უნდა ამოვიტყვი იმ ფაქტს, თორავნა ფიფი რომ დამეყვინებდა და ვაგვიწყვდები, უნდა მივხვდები.

— უნდა ამოვიტყვი, უცილებლად უნდა ამოვიტყვი. მითხვდები ექვანი ისეც ვიყავი, რაოდენი იყავით. აბა რა ვიცი? — ერთხელ და ჰქვარავს ჩავიყვარე. ახლაც მასთვის, ძალიან საინტერესო პარტიკა იყო. მისი რთული შედგენილობაში ჩამავალი, დიდი ვიცი, როგორ დამეყვინებდა და თვით ჩემს განცხადებებს მამაციობა და თვით ჩემს განცხადებებს დავაგვინა თვით-რთული. — ვიცი, როგორც დღისმოსული უნდა ვიყავი ხანა ვიკითხე და ვერ ვაგვიწყვდები. — ვიცი, როგორც დღისმოსული უნდა ვიყავი, — ბრძანების ყალიბი უფროა.

მხატვარი იენგა ხანონიძე

გაგვიტყვი შენც შეხვეული

— ვუხინა დიდილით არ შემიხვდები, დღის რაღაც შეხვებო? — გაგვიტყვი გოგონა. — საბრძოლო ინტერესებს, ქროლია მასთვის. ვიცი, რომ ვინაში ვაგვიტყვინა, გოგონა მამაციობა ლხელი და ვაგვიტყვინა.

— შოთა, აქ არაფერი იყავი. ფიფი-რეგის მამაციობა არ ახლავ მე ახლაც მოვილა წყობით მდგომარეობა მქონდა და ისეც პარტიკის დამსახურებელი ვიყავი და ვაგვიტყვინა. — უნდა ამოვიტყვი, უცილებლად უნდა ამოვიტყვი იმ ფაქტს, თორავნა ფიფი რომ დამეყვინებდა და ვაგვიწყვდები, უნდა მივხვდები.

— უნდა ამოვიტყვი, უცილებლად უნდა ამოვიტყვი. მითხვდები ექვანი ისეც ვიყავი, რაოდენი იყავით. აბა რა ვიცი? — ერთხელ და ჰქვარავს ჩავიყვარე. ახლაც მასთვის, ძალიან საინტერესო პარტიკა იყო. მისი რთული შედგენილობაში ჩამავალი, დიდი ვიცი, როგორ დამეყვინებდა და თვით ჩემს განცხადებებს მამაციობა და თვით ჩემს განცხადებებს დავაგვინა თვით-რთული. — ვიცი, როგორც დღისმოსული უნდა ვიყავი ხანა ვიკითხე და ვერ ვაგვიწყვდები. — ვიცი, როგორც დღისმოსული უნდა ვიყავი, — ბრძანების ყალიბი უფროა.

— ვიცი, როგორც დღისმოსული უნდა ვიყავი, — ბრძანების ყალიბი უფროა. — ვიცი, როგორც დღისმოსული უნდა ვიყავი, — ბრძანების ყალიბი უფროა.

— ვუხინა დიდილით არ შემიხვდები, დღის რაღაც შეხვებო? — გაგვიტყვი გოგონა. — საბრძოლო ინტერესებს, ქროლია მასთვის. ვიცი, რომ ვინაში ვაგვიტყვინა, გოგონა მამაციობა ლხელი და ვაგვიტყვინა.

— შოთა, აქ არაფერი იყავი. ფიფი-რეგის მამაციობა არ ახლავ მე ახლაც მოვილა წყობით მდგომარეობა მქონდა და ისეც პარტიკის დამსახურებელი ვიყავი და ვაგვიტყვინა. — უნდა ამოვიტყვი, უცილებლად უნდა ამოვიტყვი იმ ფაქტს, თორავნა ფიფი რომ დამეყვინებდა და ვაგვიწყვდები, უნდა მივხვდები.

— უნდა ამოვიტყვი, უცილებლად უნდა ამოვიტყვი. მითხვდები ექვანი ისეც ვიყავი, რაოდენი იყავით. აბა რა ვიცი? — ერთხელ და ჰქვარავს ჩავიყვარე. ახლაც მასთვის, ძალიან საინტერესო პარტიკა იყო. მისი რთული შედგენილობაში ჩამავალი, დიდი ვიცი, როგორ დამეყვინებდა და თვით ჩემს განცხადებებს მამაციობა და თვით ჩემს განცხადებებს დავაგვინა თვით-რთული. — ვიცი, როგორც დღისმოსული უნდა ვიყავი ხანა ვიკითხე და ვერ ვაგვიწყვდები. — ვიცი, როგორც დღისმოსული უნდა ვიყავი, — ბრძანების ყალიბი უფროა.

— ვიცი, როგორც დღისმოსული უნდა ვიყავი, — ბრძანების ყალიბი უფროა. — ვიცი, როგორც დღისმოსული უნდა ვიყავი, — ბრძანების ყალიბი უფროა.

— ვიცი, როგორც დღისმოსული უნდა ვიყავი, — ბრძანების ყალიბი უფროა. — ვიცი, როგორც დღისმოსული უნდა ვიყავი, — ბრძანების ყალიბი უფროა.

— ვიცი, როგორც დღისმოსული უნდა ვიყავი, — ბრძანების ყალიბი უფროა. — ვიცი, როგორც დღისმოსული უნდა ვიყავი, — ბრძანების ყალიბი უფროა.

— ვიცი, როგორც დღისმოსული უნდა ვიყავი, — ბრძანების ყალიბი უფროა. — ვიცი, როგორც დღისმოსული უნდა ვიყავი, — ბრძანების ყალიბი უფროა.

— ვიცი, როგორც დღისმოსული უნდა ვიყავი, — ბრძანების ყალიბი უფროა. — ვიცი, როგორც დღისმოსული უნდა ვიყავი, — ბრძანების ყალიბი უფროა.

— ვიცი, როგორც დღისმოსული უნდა ვიყავი, — ბრძანების ყალიბი უფროა. — ვიცი, როგორც დღისმოსული უნდა ვიყავი, — ბრძანების ყალიბი უფროა.

— ვიცი, როგორც დღისმოსული უნდა ვიყავი, — ბრძანების ყალიბი უფროა. — ვიცი, როგორც დღისმოსული უნდა ვიყავი, — ბრძანების ყალიბი უფროა.

— ვიცი, როგორც დღისმოსული უნდა ვიყავი, — ბრძანების ყალიბი უფროა. — ვიცი, როგორც დღისმოსული უნდა ვიყავი, — ბრძანების ყალიბი უფროა.

— ვიცი, როგორც დღისმოსული უნდა ვიყავი, — ბრძანების ყალიბი უფროა. — ვიცი, როგორც დღისმოსული უნდა ვიყავი, — ბრძანების ყალიბი უფროა.

— ვიცი, როგორც დღისმოსული უნდა ვიყავი, — ბრძანების ყალიბი უფროა. — ვიცი, როგორც დღისმოსული უნდა ვიყავი, — ბრძანების ყალიბი უფროა.

— ვიცი, როგორც დღისმოსული უნდა ვიყავი, — ბრძანების ყალიბი უფროა. — ვიცი, როგორც დღისმოსული უნდა ვიყავი, — ბრძანების ყალიბი უფროა.

საქართველო

ტიკური ფორმა კი იქმნება „მზამზირეული“ მასალებით — ქსოვილებით, ბეწვებით, ფერადი ქაღალდით... თბილისში, რაში სჭირდებათ ნელი (ქსოვილები) მალაღობი ოსტატობის პროფესიონალს, „არატრადიციული“ მასალის მომწოდებელი, მას ხომ ისედაც მშვენივრად ძალუძს ნებისმიერი გრაფიკული, ფერწერული თუ სკულპტურული მასალით ბავშვისთვის (და არა მხოლოდ ბავშვისთვის) მაღალმხატვრული ნაწარმოების შექმნა... მაგრამ სწორედ ფაქტურის ეფექტი თამაშობს დიდ როლს მხატვრის მიერ შეთხზული პატარა მოთხრობების ემოციურ გამომსახველობაში (ბეწვიანი ფინიები და ფისოები, ნაირგვარ ქსოვილში გამოწყობილი პერსონაჟები).

ნელი ოქროპირიძის ხელოვნება ნათელიყოფს, რომ საქმე თვით მასალაში როდია. შეიძლება სულ არ გამოიყენო ფუნჯი და საღებავი და მაღალმხატვრული ნაწარმოები კი შექმნა, რასაკვირველია, სულით მხატვარი თუ ხარ და გაქვს სათქმელი. ამას შესანიშნავად მოწმობს, ასევე, ძირითადად, მცენარეული მასალებით შექმნილი (ხის მერქანი, კორპი, ღეროები და სხვ.) პეიზაჟური ციკლის სურათებიც. მხატვრის ფანტაზიის წყალობით კლდეებად, ხისა და ქვის წყობად თუ სხვა მასალად გადასახული ბუნებისეული ფორმებით იქმნება ზოგადი ხატება ამა თუ იმ მოვლენისა, მხანველის თვალწინ ცოცხლდება ეროვნული ხუროთმოძღვრების დიდებული ძეგლები, ცინესიმაგრები და ეკლესიები, საქართველოს სხვადასხვა კუთხის სახასიათო ბუნება... მინიატურაში მომწყვდეული ეს შთამბეჭდავი ხედები პოეტური სახიერების იმ სიმბოლურება აყვანილი, როცა მხატვრის მიერ განცილი და ხორცშესხმული მოტივი მხანველსაც აღტაცებას მოჰგვრის. საოცრად დახვეწილია ყოველი დეტალი, ხოლო საერთო კომპოზიცია, ხედვის წერტილის შერჩევა, ფერთა და ფაქტურათა გამის ჰარმონია ხომ დაუფიქრარ სანახაობად აქცევს ამ ქმნილებებს.

ლა რა გასაკვირია, რომ ნელი ოქროპირიძის ნამუშევართა ამ ვრცელ გამოფენას ყველა ასაკის უამრავი მყურებელი ჰყავდა. დამთვლიერებულთა ემოციებს შეეხმიანა თვით ცხოვრება — სინამდვილე თავისი წარუვალი მშვენიერებით, ცოცხალი, მხიარული იუმორით, მოვლენათა განცდის მაღალპოეტურობით, რაც ასე აახლოებს ხელოვნებას ადამიანებთან.

ლელია თაბუაშვილი

თხოვა. რა თქმა უნდა, აპლიკაციის ხერხი და ბუნების წიაღში ნაპოვნი ფორმების საშუალებად გამოყენება ნელი ოქროპირიძის აღმოჩენა არ არის. მაგრამ როგორც თვითმყოფ ხელოვანს, ამ სფეროში სრულიად გამორჩეული ტექნიკა და ხელწერა აქვს. იმდენად უსაზღვრო აღმოჩენდა მხატვრის შთავონება, იმდენად შთამბეჭდავი იყო შედეგი, რომ 1956 წლიდან მოყოლებული ნელი ოქროპირიძის ხელოვნება რვაჯერ იხილეს დამთვლიერებლებმა თბილისში, მოსკოვში, იაპონიაში მოწყობილ პერსონალურ გამოფენებზე.

სწორედ აპლიკაციის ხერხითა და ბუნებისეული მასალებით მუშაობის გამოცდილება დაედო საფუძვლად ბავშვთათვის განკუთვნილ შესანიშნავ სახელმძღვანელოებს — „ჩხირკედელა“ და „ფანტაზია და მარჯვე ხელები“, საინტერესო სათამაშოების გაკეთების უამრავ წესს რომ სთავაზობს ნორჩებს. როგორც თვითმხატვრის ნამუშევრები, ისე ამ ალბომებში მოცემული წესები და ხერხები ბავშვს უბიძგებს, შემოქმედებითად შეხედოს ბუნებას, შეხედოს თვით ნელი ოქროპირიძის თვალთ, რომელიც ბუნებისეულის ფორმაში, ფერში, პლასტიკაში ხედავს თავისებურ „სიტყვებს“ აზრისა და განწყობილების გადმოსაცემად.

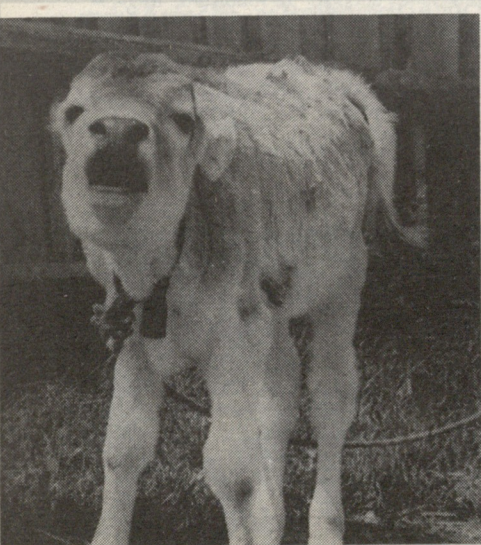
საქართველოს სურათების გალერეის სამი დარბაზი გაავსო ნელი ოქროპირიძის ნამუშევართა ამასწინანდელმა პერსონალურმა გამოფენამ. ავტორმა წარმოდგინა თავისი მრავალფეროვანი შემოქმედების განსაკვირვებელი სამყარო — დაწყებული მცენარეული მასალებით, გამოძერწილი პერსონაჟებით, ზღაპარ-კომპოზიციებით და თოჯინებით და ურიცხვი ფერადოვანი, თავშესაქცევი მოთხრობა-სურათით დამთავრებული. მხატვარი ფუნჯს და საღებავს ამ ნამუშევრებში მხოლოდ ფონისთვის იყენებს, მოცულობით-პლას-

ნ

ურვის ჰგონია ადვილი იყოს საბავშვო ლექსის ან მოთხრობის დაწერა, ყველაზე ძნელი სწორედ ესაა და თუ არ ღვთიური ნიჭით მირონცხებულს და სულით მდიდარს, არ შეუძლია გახდეს საბავშვო მწერალი. ეს სიტყვები ვაჟაფშაველას ეკუთვნის და თავისუფლად მიესადაგება სხვა შემოქმედებითი დარგების წარმომადგენლებსაც, ვინც ყმაწვილთათვის ქმნის ჭეშმარიტად მაღალი ღირებულების ნაწარმოებებს და ამ შემთხვევაში, ზუსტად ესადაგება ნელი ოქროპირიძეს.

თბილისის სამხატვრო აკადემიის ქანდაკების ფაკულტეტის კურსდამთავრებული (1952) სადიპლომოდ დედაშვილობის თემას ირჩევს და მაღალმხატვრულად წყვეტს ამოცანას. ქანდაკებაში მუშაობის პარალელურად გატაცებით წერს საბავშვო მოთხრობებს, ზღაპრებს, პიესებს... მის პიესას „გაქვავებული ქალაქი“ მოზარდ მყურებელთა თეატრი ახორციელებს, ქუთაისის თოჯინების თეატრში კი იღმეება „ზარმაცის სიზმარი“.

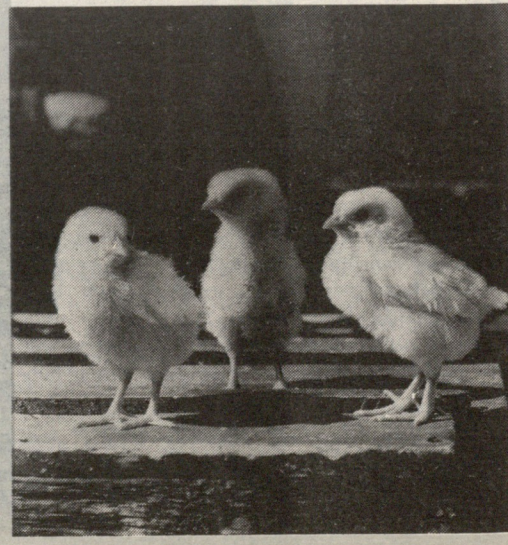
სპეციფიკურმა შემოქმედებითმა ამოცანებმა ხორცშესხმის სხვა ხერხებით მოი-

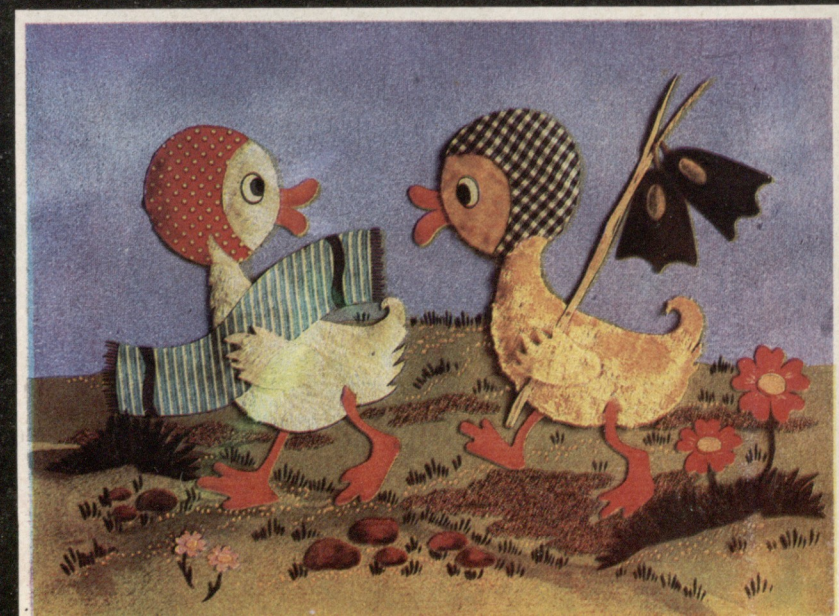
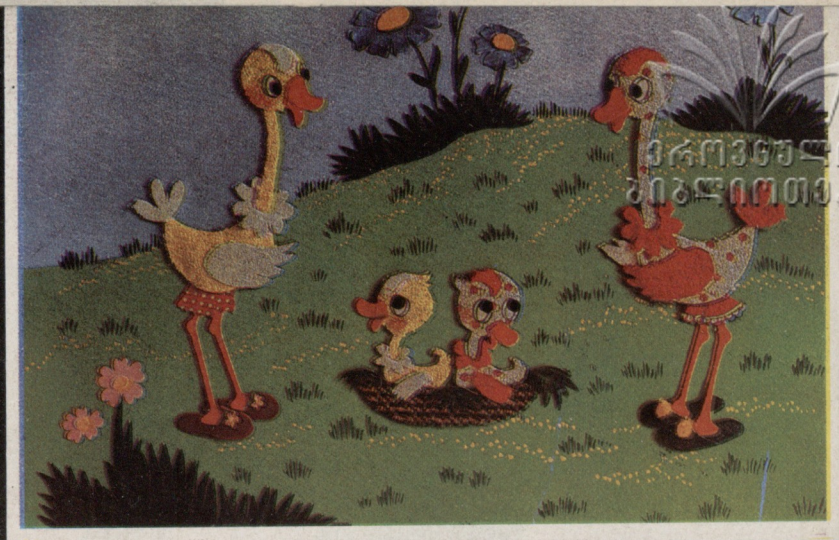
ღელამ დაიგვიანა.

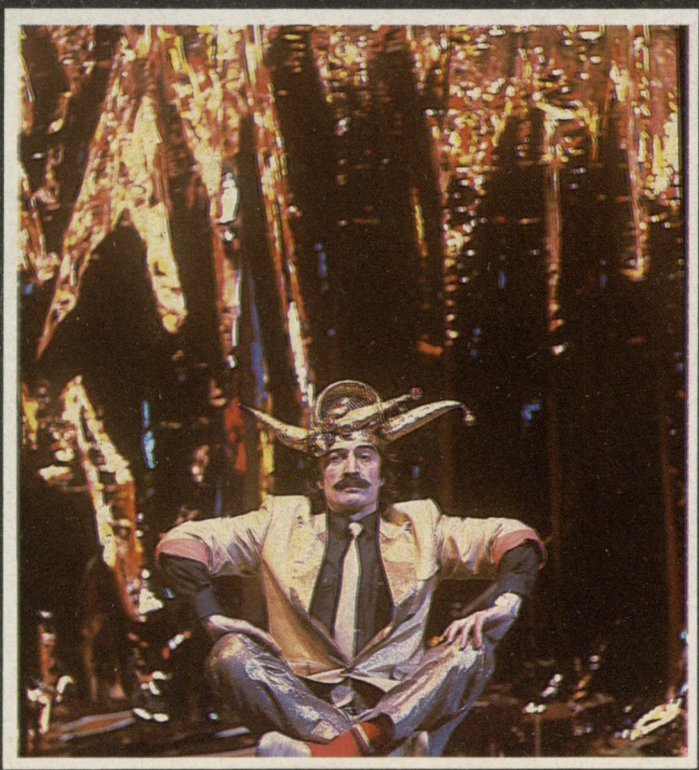
მზრუნველი ხელი.

სამაია.

ეროვნული
ბიზნესცენტრი

ფოტო ბ. დვალისვილიძის.

ფრიალ საპატივსაცემო და დასაფასებელია იმ პატრიოტ ხელოვანთა გარჯა, ზღვა სიხარულსა და სიამოვნებას რომ ანიჭებენ მილიონობით ადამიანს.

რესპუბლიკის სახალხო არტისტმა ალექსანდრე ბასილაიამ იმთავითვე შთაგონებულ ანსამბლად შექმრა „ივერია“ და, ახალ-ახალი თანამედროვე საკონცერტო პროგრამებით, დღეს კიდევ უფრო განაღვიძა ქართული საესტრადო ხელოვნების სახელოვანი ტრადიციები.

ადამიანი და ცხენი უხსოვარი დროიდან მოაბიჯებენ ერთად ისტორიის გრძელ გზაზე. კაცობრიობის წინსვლა-განვითარებაში არც ერთ სულიერს არ შეუტანია იმდენი წვლილი, რამდენიც ცხენს. ცხენმა მისცა სტიმული ვაჭრობის, კულტურის, ხელოვნების, ტექნიკის განვითარებას, შეცვალა ომების სტრატეგია...

ძნელია მოიძებნოს ხუროთმოძღვარი, მხატვარი თუ კაზმული სიტყვის ოსტატი, რომლის ყალამს, კალამსა თუ საჭრეთეს ცხენისთვის ქება არ ეძღვნას. მსოფლიოს მრავალი ქვეყნის ძველ ქალაქებს ამშვენებს ცხენზე ამხედრებულ ეროვნულ გმირთა ქანდაკებები. ჩვენი წარმოსახვაც ცხენზე ამხედრებულს ხატავს ვახტანგ გორგასალს, გიორგი სააკაძეს, მეფე ერეკლეს. აკი სწორედ ასეც გაიზარეს და შექმნეს მათი ძეგლები ჩვენმა ცნობილმა მოქანდაკეებმა...

ჩვენი სამშობლო — საქართველო, მეცხენეობისა და ცხენოსნობის უძველესი და

ვახუშტი ბატონიშვილი კი, ქართველთა ღირსებებს რომ ჩამოთვლის, წერს: „...ცხენს ზედა და მხედრობათა შინა კადნიერნი...“

ნუ დავივიწყებთ იმ დიდმნიშვნელოვან ფაქტს, რომ დედამიწაზე ბევრს არ შეუქმნია იმდენი ცხენოსნური თამაში და ვარჯიში, რამდენიც ჩვენმა წინაპრებმა შექმნეს. ცხენბურთი და ისინდი, ყაბახი და თარჩია, მკერდაობა და მოქნევა, ჩეხვა, მთაზე ასვლა და დამეგება, რადი თუ მარულა ჩვენი ხალხისთვის მხოლოდ ვასართობი და თავშესაქცევი როლი იყო. მისი მთავარი დანიშნულება იყო ახალგაზრდების სამხედრო და ფიზიკური მომზადება. ხალხურ ცხენოსნურ თამაშებსა და ვარჯიშებში ცხენიც იწრთობოდა. ბრძოლის ველზე იგი მხედართან ერთად იბრძოდა და ხშირად ეცემოდა მტრისგან განგმირული. როცა სამშობლოსთვის თავგანწირული სამასი არაგველი მხედარი ბრძოლის ველზე დაცვა, მათთან ერთად დაიღუპ-

ალიარებულთა, როგორც ერთ-ერთი ყველაზე საყურადღებო. იგი ძალზე გამძლეა არსებულ ცხენთა ჯიშებს შორის. 20-25 წლის ასაკშიც კი, რაც ცხენებისთვის, ჩვეულებრივ, ხანდაზმულად ითვლება, თუმცა ცხენებს ტვირთი გადააქვთ და ადამიანები გადააყავთ მთის ვიწრო ბილიკებზე.

მეგრული ცხენიც კარგად არის შეგუებული გარემო პირობებს და როგორც აღნიშნავენ, კვებისა და მოვლა-შენახვისადმი დიდი მოთხოვნილებისა არ არის, თანაც, მეტად გამძლეა და ჯაფის ამტანი.

ჯერ კიდევ ჩვენს წელთაღრიცხვამდე ათას ასი წლის წინათ, როგორც ჩვენი სასიქედლო მეცნიერი ი. ჯავახიშვილი წერს, „მუსკები, ტაბალები და კასკები, რომელნიც მერმინდელ მესხთა, იბერთა და კოლხთა წინაპარი ქართველი ტომები იყვნენ, უკვე პოლიტიკურ ასპარეზზე ჩინან და ხშირად ძლევამოსილ ბრძოლას აწარმოებენ ასურელების წინააღმდეგ“. ამავე ნაშრომში მკვლევარი იმასაც გვამცნობს, რომ „ტაბალები თავიანთი საუკეთესო ჯიშის მაღალი ცხენებით იყვნენ განთქმულნი“.

საქართველოში ცხენის კულტის შორეულ წარმომავლობაზე მიუთითებს აგრეთვე ნიკო მარი, რომლის აზრითაც ჯერ კიდევ ორი ათასი წლის წინათ საქართველოში, თურმე, საგანგებო ჯიშის ბალახიც კი ითვებოდა ცხენების გამოსაკვებად. ქსენოფონტეს ცნობით, ჩვენს წელთაღრიცხვამდე „მეოთხე საუკუნეშიც ქართველ ტომებს ყველა შინაური საქონელი ჰყავდათ — ცხენები, ცხვრები, ღორი და ვირი“...

კონსტანტინე გამსახურდია და ცხენოსნობის რამდენიმე ენთუზიასტი „ლელოს“ ფურცლებზე გამოქვეყნებულ ერთ კოლექტიურ წერილში წერდნენ:

„ისტორიული წყაროები მოგვითხრობენ, რომ ძველ საქართველოში ცხენზე ჯდომისა და ცხენის გაწვრთნის ხელოვნება ძალიან მაღალ დონეზე იდგა. თანამედროვე ტერმინით რომ ვთქვათ, ცხენოსნობის კლასი ჩვენში საგრძნობლად აღემატებოდა ცხენოსნობის კლასს მაშინდელი მსოფლიოს სხვა ქვეყნებში. ცნობილია, რომ ჩვენი წელთაღრიცხვის II საუკუნეში ქართლის მეფე ფარსმანმა და მისმა მხლებელმა რაზმმა, რომლებიც რომში ჩავიდნენ, გააოცეს ადგილობრივი მასპინძლები თავიანთი ცხენოსნობით. ტრიუმფით მოიარა დასავლეთ ევროპის ქვეყნები ქართველ ცხენოსანთა ჯგუფმა ჯერ კიდევ მე-19 საუკუნეში. XVIII-XIX საუკუნეთა ავტორები

ავიწერენ ქართველ (აგრეთვე მთიანი კავკასიის სხვა ტომთა) ცხენოსნების მიერ შექმნილ რულებულ ისეთ ხელოვნებას, რომლებიც დღეს ცხენების მიეცა“.

მეძლო თუ არა ადამიანმა ცხენის ყოფითი საჭიროებისთვის შენარჩუნება? მაშინაც კი, როცა ტექნიკურმა პროგრესმა ესოდენ გაგვანებივრა, შეიძლებოდა თუ არა, ადამიანს „ხელი არ ეყრა“ ცხენისათვის, ღვთის ანაბარა არ მიეგლო და კვლავაც შემწე-მეგობრად ეგულა? ცხადია, შეეძლო, ოღონდ ეგაა, იმხანად ფიქრადაც არავის მოსვლია, დაფიქრებულოცო ცხენის მომავალ ბედზე; ისეთი რამ ელონა, რომ ტაიჭი კვლავაც გვერდით ჰყოლოდა, თავდაც ესარგებლა და სხვაც გაეღალღებინა ამ გონიერი არსების სიკეთით.

უნაგვირდნა და ეტლიდან მრავალცხენისძალიან ტექნიკურ საშუალებებზე რომ გადავინაცვლოთ, ავტომობილებით, ელექტრომატარებლებით, უმშვენიერესი გემებით და თვითმფრინავებით გული რომ ვიჭერეთ, წყალში, ხმელეთზე და ჰაერში რომ ვაგზაობდით, სასწაულები ჩვეულებრივ ამბად რომ იქცა, — ისევ გავახსენდა ცხენი, ჩვენი ძველი მეგობარი. ახლა მოტორის გუგუნის სანაცვლოდ ბუნების წიაღში ცხენი სეირნობასა და პირველყოფილი სიმშვიდით დატკბობის წყურვილმა გვძლია და გამოგვაფხიზლა. კიდევ კარგი, რომ ყველაფერი ეს ძალზე გვიან არ მოხდა. კიდევ კარგი, რომ თვით დაჩქარებულმა ტექნიკურმა პროგრესმა შეუწყო ხელი ცხენთან ჩვენს ხელმეორედ დაახლოებას. არადა, ცოტაც რომ დახანებულოყო, საქმე ალბათ იქამდე მივიდოდა, სანთლით დავიწყებდით ადგილობრივი ჯიშის ცხენების ძებნას.

ცხენთან სიახლოვის შენარჩუნება, როგორც ვთქვით, ყოველთვის შეიძლებოდა. ტრადიცია ამგვარი უწყვეტი მეგობრობისა ხომ ჩვენში უკვე ძველთაგანვე იყო დამკვიდრებული და მისი განმტკიცებისათვის სწორედ დღეს უნდა ვიზრუნოთ თავგამოდებით, რათა ჩვენს საქართველოში ათჯერ კი არა, ასჯერ და ათასჯერ მეტი ცხენი გვყავდეს.

თენგიზ გაჩეჩილაძე.

თბილისის სახელმწიფო იურიდიული ინსტიტუტის სსრ სპორტის ოსტატი ვინაილ ტატიშვილი) ბახსნა ცხენთაგამოცდის 1987 წლის სახონი, რომლის დახურვისათვის ა. წ. მატონაშვილი აკვამ განიარაღება ვი-ი საიუბილეო საპავში-რო შეჯიბრება ცხენოსნობის ვეფლა სახეობაში.

ცხენი - ჩვენი უპროსარი

უმდიდრესი ქვეყანაა. ცხენი ქართველ კაცთან იყო მუდამ ჭირსა და ლხინში. ამ ჭკვიანმა არსებამ ვალამაზა, გამძლე და იმედიანი გახადა ჩვენი წინაპრების ცხოვრება. ვინ მოთულის, რამდენი სიმღერა და ლექსი შექმნილა ამ გონიერ არსებაზე... უთუოდ საგულისხმოა ისიც, რომ თვით მემატიანენი და ისტორიკოსები ქართველთა ერთ-ერთ უმთავრეს ღირსებად მათ კარგ მხედრობას მიიჩნევენ. ჩვენი სახელოვანი წინაპარი გრიგოლ ბაკურიანის ძე ამბობს: „ქართველნი ვართ ნათესავნი მხენი და მხედრობითა აღზრდილნი“...

ნენ მათი მერნებიც, მხოლოდ ერთადერთი, სისხლში მოსვრილი ცხენი გაუდგა ხევსურეთისკენ მიმავალ გზა-ბილიკს და გმირების დაღუპვა აუწყა ხალხს.

* * *

საბჭოთა კავშირი დღეს ერთადერთი ქვეყანაა მსოფლიოში, სადაც ყველაზე მეტი ჯიშის ცხენია აღრიცხული. ამ სათვალავში შედის საქართველოში გავრცელებული ჯიშებიც, რომლებიც ოდითგანვე ჩამოყალიბდა და შეეგუა ჩვენს ბუნებრივ პირობებს. თუმცა ცხენი კი დედამიწაზე დღემდე შემორჩენილ ჯიშთა შორის

ეროვნული გიგლიორთიკა
სურათი

ავაკვირდეთ ამ სურათს...
თვალის ერთი გადავლებით, ის, რაც ილიას სახეში გვიზიდავს, ალერსიანი ღიმილია.

ეს დედანის წმინდა ფიციტ შემოწმებული ღიმილი, ბავშვობიდან დაისამდე რომ გულში იძვრის და დვივის, სხვა რამესთან შესადარებლად არ გვემეტება...

სურათს ემჩნევა ილიას განგებიანი შთავგონების მადლი. ამ ღვთაებრივ სახეში მოჩანს განსაკუთრებულად გაცხოველებული მგრძობელობა, სიკეთით აღსავსე გულის ცემა, მშობლიური ხალხის ჭირსა და ლხინზე ფიქრი.

აბა, შეხედეთ ამ განათებულ სახეს, ნაკეთებს, სინათლე რომ გადაჰყვინია და იღუმალი შუქითაა განათებული. განა ამ ნაკეთებიდან არ იღვრება უკვდავი მგონის ნათელი? განა ამ ნაკეთები არ ჩანს სიცოცხლისადმი მკაფიოდ გამოხატული ლტოლვა, რომელიც თითქოს ერთნაირად დაჭიმული სიმებივით ირხევა და ჟღერს?

მიუხედავად ამისა, რა შუქითაც არ უნდა მივანათოთ ამ სურათს, მასში არაფერია ისეთი, რის ტარებას გული ვერ შეძლებს, იუცხოვებს ან თავისად არ მიიჩნევს. სურათიდან გამოკრთის ის სიამავეც, დრამატული ელფერის ჩრდილოვანი ანარეკლისაგან რომ იცავს მას.

აგერ შუბლი — ფართო, ნათელი, შინაგანი შუქით გასხივოსნებული. დიდ ადამიანებში ზოგჯერ სახის მოცულობა შუბლთან იკარგება და მის იერს ამცირებს. თავისი ძალმოსილების სიუხვე ილიასათვის ბუნებას ამ ღიადი და შეუდარებელი შუბლითაც დაუმტკიცებია.

მგრძობელობის შესატყვისი ტონით სურათში თვალს იზიდავს ხელი, რომელსაც სახის მარცხენა ღოყით დაყრდნობია ილია. ეს ხელი სხეულის სწრაფვის, აზრის მოძრაობისადმი მეტი დაკვირვებისა და მისი დანიშნულების ამოხსნის ინტერესს ზრდის. ხელოვნების მშვენიერებას დროის მსახვრელი ძალადობისაგან აი, ასეთი ღონიერი ხელი იცავს.

სურათში წმინდა მღუმარების ასოციაციას აღძრავს სქელ და მეტყველ ბაგეებზე ოდნავ ჩამოფარებული შავი ულვაშები. მათი ერთმანეთთან ასეთი მოხდენილი დაკავშირების მიღმა იგრძობა მძაფრი ვითარებისათვის საგანგებოდ შერჩეული სათქმელი. ეს სიჩუმე არ არის უსიტუაციო სიწყნარე, თქმის უილაჯობა, თვითდანდობის უძრავი რწმენა, იგი გამოკვეთილი ხასიათის მთლიანობაა, ყალყზე შემდგარი სათქმელია, რომელიც შთაგონებას წუთით შეუჩერებია, რათა გული გადაეხსნას და შიგ საამო სიმშვიდის რწმენა ჩავიდვაროს.

ამ შვების მომგვრელ მოლოდინში ისვენებს ინტენსიური ინფორმაციების მძვინვარე ზემოქმედებით მოღლილი და გაუთავებელი ხმაურით გაღიზიანებული ადამიანი. მას საკუთარ თავთან გულწრფელი ვასაუბრება სწყურია იმისათვის, რომ გაფანტოს მძიმე განწყობილების კაეშანი. ძალზე საინტერესოა ილიას თვალეზი-ილიას თვალეზი უდგას ის ნათელი, სულის მალი-მალ ცვალებადობისა და მომავლის ტკივილებსაც რომ ჰვრტს.

ილიას თვალეზი სულის ცვალებადობის დანახვა მისი დიდი შემოქმედების მოშველიების გარეშე თითქმის შეუძლებელია.

გავიხსენოთ ოთარაანთ ქვრივის ის

სიტყვები, რომელსაც იგი მიუწვდომელი სატრფოსაკენ მიმავალი გიორგის შესახებ ამბობს:

— არა, შვილო, შენ გაიხარე... მე კი... ჩემისად მაყურებელ თვალს დავებრძვებ და შენსად მაყურებლითა ვივლი და ვიცოცხლებო.

თვალი ხომ, როგორც ილიამ ბრძანა, სხვის ხედვად სჭრის, მაგრამ მისი ვიწითა და ცრემლით ჩაღამება, უნუგეშობისა და უიმედობის სატკივარს კიდევ უფრო გაამწვავებს.

ოთარაანთ ქვრივი ცრემლითა და ვიწით თვალს არ იბრძვებს. იგი მომავლის ანუ შვილის თვალთ ხედვის იმედით თავის უღმოდელ მარტოობასაც ძლევს.

როცა ილიას ოდნავ მოჭუტულ, ღრმა ფიქრისა და შორს გამიზნული ხედვის გამოხატველ თვალებს ვაკვირდებით, ასე გვეგონია, რომ იგი ახლა ოცნებობს იმაზე, თუ რითი დამთავრდება გიორგის ვატაცება კესოთი, ან კიდევ, დედის გული როგორ გაუმკლავდება მარტოობას და საბოლოოდ ვისკენ გადაიხრება პინა, რომელიც მშობელსა და სატრფოს შუა ქანაობს.

ახლა სახის ნაკეთებზეც ვილაპარაკოთ. მისი თარგი ჭერ არავის გამოუჭრია, მაგრამ ამ მხრივ განუზომელია „განდეგილის“ როლი.

„განდეგილში“ ვგრძნობთ, და ყოველგვარი ჭოჭმანის გარეშე გვჯერა, რომ ილიამ ადამიანის სახის ნაკეთების სითბო და სილამაზე, მზის სხივისა და შუქის მსგავსად რომ ერწყმინა ერთმანეთს, ყველაფერზე მაღლა დააყენა. თვითონ „განდეგილი“ უახლოეს ნათესაობაშია ილიას სახის ნაკეთებთან.

დევს არ იწვევს, რომ ილიას სახის ნაკეთები ბუნებას უმაღლესი ოსტატობით დაუმუშავებია, მისებური მადლის სიმკაცრით შეუკრავს და აუმეტყველებია. მას თვით შური და მტრობა ვერაფერ ნაკლს ვერ უპოვის და მთელ ამ ეპიკურ სახეში გაერთიანებული მაღალი გონება, კეთილშობილება და პრინციპულობა.

შემთხვევითი არ არის, რომ ჟურნალ-გაზეთებში ილიას შესახებ გამოქვეყნებულ თითქმის ყოველ ახალ სტატიას წინ უძღვის არა სხვა რომელიმე, არამედ სწორედ ეს სურათი. და იგი, შეიძლება პირდაპირ ითქვას, არა მარტო ილიას შემოქმედების ჭეშმარიტ გავებასთან გვაახლოვებს, არამედ ამ სურათის მართებულ წაკითხვასაც გვიადვილებს.

როცა ილიას სახეს უცქერით, განა შინაგანი ხმა არ გვიკარხანებს, რომ საკუთარ სულში მოყვარის თვალთ ჩავიხედოთ და იგი უფრო ფხიზელი, წრფელი და მოუსყიდველი გრძნობებით გავამდიდროთ? სიბრძნე და სიკეთე სითბოსა და სინათლესავით განუყრელად ერწყმინა ერთმანეთს. ღმერთმა დაგვიფაროს, რომელიმე მთვანის ჩაქრობისაგან.

მაგრამ რომელმა ღმერთმა? ალბათ იმან, ილია რომ წერდა: ...ჩემი მსაჯული ჩემი ტვინია და ის პატარა ღმერთი, რომელსაც სინდისს ეძახიანო.

ეს პატარა ღმერთი ამ სურათშიც სდუმს, მაგრამ მაინც ყველას ვასაგონად ჰლაღადებსა და ზარის ხმით გუგუნებს — ჩემი მშობელი ხალხი კვლავაც იმაზე დიდი და იმაზე უკეთესი უნდა იყოს, რასაც თვითონ ვარაუდობს და რასაც მისგან სხვები ელოდებიანო.

დომენტი კილაძე

— თალიკო მასწავლებლო, თალიკო მასწავლებლო! — არ აცლიან ერთმანეთს უკვე ჭაღარაშერეული ქალები და ანცი ბავშვებით ცდილობენ, რაც შეიძლება ახლოს მივიდნენ დედასავით თბილად მომიღმარ სათნო ქალთან. სკოლიდან მომავალი პატარები ჩერდებიან და გაოცებით უყურებენ ამ სურათს.

ხმაურით, ყრბამულით მიადგნენ კარს, მერე თითქოს დაიმორცხვეს „ბავშვებმა“ და მოკრძალებით, ფხაკრეფით შევიდნენ ოთახში. იქ მზრუნველ ხელს უკვე მაგიდა გაეწყო. ყველაფერი ძველებურად იყო, ისე როგორც ათეული წლების წინ — მათი ბავშვობის საყვარელი კერძები, დიდი, ლამაზი ტორტი.

— გელოდით, ლენამ ყველაფერი თქვენთვის მოამზადა, — ამბობს თალიკო მასწავლებელი და დას სიყვარულით ეხვევა.

ნორა კანდელაკი მალულად იწმენდს ტრემოს, ნათელა კაშია უხერხულად ასწორებს ფარდას, ქეთო სიხარულით კი მასწავლებელს ოდნავ ეხება თმაზე და ხმამაღლა ამბობს:

— თალიკო მასწავლებელი ისევ ისეთი ლამაზია, მგონი, უბერებლობის საიდუმლო იცის.

— ეს საიდუმლო თქვენგან ვისწავლე, ჩემო ექიმებო. მართლა, როგორ გყავთ შვილები, შვილიშვილები და ავადმყოფები? — სინათლე უდგება თვალებში მასწავლებელს.

— რა უჭირთ, ისინი იზრდებიან, ჩვენ ვბერდებით. აი, თქვენთან კი სულ ბავშვები გვგონია თავი, — ეთერ რატიანსაც ამოიღო ხმა.

იმ დღეს სიყვარულად დაიღვარა მოგონებები.

— გახსოვთ? — დაიწყებდა ერთი, იტყოდა და უმაღლესი მეორე ჩამოართმევდა სიტყვას. ისევ თამარ მასწავლებლის გაცვეთილზე ისხდნენ, ისევ მოსწავლეები იყვნენ და მათ თვალწინ ხდებოდა ომები და

რევოლუცია. იბრძოდნენ, მარცხდებოდნენ ან იმარჯვებდნენ. ისევ თამარ მასწავლებლის სიტბოთი თვალში სხივჩამდგარ ობოლ თანაკლასელს უღიმოდნენ და სათუთად ეხებოდნენ ძვირფასი ადამიანის სახსოვარს.

რთულია მასწავლებლის პროფესია. უსაზომო განათლებასთან ერთად იგი ფსიქოლოგიც უნდა იყოს, არტისტიც და იმის ნიჭიც უნდა ჰქონდეს, რომ კლასის ზღურბლთან დატოვოს საკუთარი უფუნებობა, მერე კლასში შევიდეს და თითოეული მოსწავლის ცხოვრებით იცხოვროს. ასეთი არის თამარ მოსეშვილი.

...დიდი ხანია, შუალაძე გადავიდა. თამარ მოსეშვილი ჩაფიქრებული ზის მაგიდასთან. მისი უმცროსი და — ლენა, ფრთხილად ალაგებს მაგიდას. ეშინია, ხელი არ შეუშალოს. მან კარგად იცის, რითი მთავრდება ასეთი საღამოები. რამდენი დანცდითა და ფიქრით არის დატვირთული ახლა თამარი... ოჯახი ვერ შექმნა, საკუთარი შვილები არ ჰყავს, მაგრამ განა ცოტა ძალა და ენერჯია შეაღია თითოეულ მოწაფეს? განა ნაკლები სიყვარული მოიმეო? მერე რამდენ სასახელო ადამიანს გამოუვლია მის ხელში. მისი მოწაფეები იყვნენ: ფილოსოფიის მეცნიერებათა დოქტორი,

გახსოვთ!?

— თალიკო მასწავლებლო, ახლა მაინც გაგვიხილეთ, როგორ ახერხებდით, რომ ყველაფერი იცოდით ჩვენს შესახებ, — ამბობს ერთი.

— ან როგორ იმასსოვრებდით ყველას დაბადების დღეს. ესეც ისტორიული თარიღები რომ არ იყო? — აინტერესებს მეორეს.

— თქვენ გგონიათ, ეს თარიღები ნაკლებ მნიშვნელოვანი იყო? — ღიმილს ვერ იკავებს მასწავლებელი...

ნინო იორამაშვილი სადაც შორს იყურება, ვიღაცას თურაღაცას უღიმის. მეგობრებმა იციან, რომ მას ახლა ახსენდება თავისი ბედნიერების დღე. ლამაზი, პეპელასავით ქალიშვილის შემოფრენა საქორწინო სუფრაზე, თალიკო მასწავლებლის გამოგზავნილი თაიგული და სახსოვარი რომ მოართვა. მაშინ ათქვეც ლამაზი გაუხდა ის საღამო.

— გახსოვთ?! გახსოვთ? — კვლავ ისმის დაუსრულებლად.

პროფესორი ნიკო ჭავჭავაძე, ექიმი ჯიმშერ ანთელავა, ტექნიკურ მეცნიერებათა კანდიდატი გურამ მირიანაშვილი, მასხიობი დოდო ჭიჭინაძე, მფრინავი დავით გარსევანიშვილი, ცნობილი პედაგოგი მანანა კობახიძე, მსოფლიოში პოპულარული მომღერალი პაატა ბურჭულაძე. ეს სია შესაძლოა, უსასრულოდ გაგრძელდეს.

მაინც რა სწრაფად გაიბრინა დრომ, თითქოს გუშინ იყო ოცდაათიანი წლების ქუთაისი, რევოლუციური რომანტიკით აღსავსე ხანა, მოსეშვილების დიდი ოჯახი და მისი უფროსის განსაკუთრებული სიყვარული ისტორიისადმი, რომელიც ასე გადამდები აომონდა თამარისათვის. სტუდენტობის განუმეორებელი დრო, მერე ომი, შიმშილი, გაჭირვება და ბავშვობადაკარგული მოსწავლეები, რომლებიც იმედით შესცქეროდნენ თავიანთ მასწავლებელს.

ყველაფერს ასწრებდა. აგიტატორიც იყო, პროპაგანდისტიც, დეპუტატიცა და მეთოდისტიც, სტუდენტ-პრაქტიკანტებსაც ხელმძღვანელობდა და თავადაც გამუდმებით სწავლობდა. დამსახურებულადაც დააჯილდოვეს „საპატიო ნიშნისა“ და „შრომის წითელი დროშის“ ორდენებით, მიანიჭეს საქართველოს სსრ სკოლის დამსახურებული მასწავლებლის წოდება.

— თალიკო, ადექი, მოისვენე, საცაა გათენდება, ხომ იცი, ხვალ სკოლაში უნდა წახვიდე, — მორიდებით შეეხმინა და.

თამარი ჯერ შეკრთა. მერე კმომედ წამოდგა. მართლაც, ხვალინდელ დღეზე ხომ უნდა იფიქროს. მას უხმობს მშობლიური 24-ე სკოლა, სადაც ოთხ ათეულზე მეტია ილუწის, სადაც კვლავ სიხარულითა და სიყვარულით გაფართოებული თვალები ელიან.

ირინე კუპავა.

იუმორესკა

ხლა თქვენ მეცნიერების ეპოქალური მიღწევის მოწმე გახდებით, — მითხრეს ხაუტნიერი კვლევიით ინსტიტუტში. — ჩვენ ვისილავთ თანამედროვე მეცნიერების ტრიუმფს.

გერმეტულად იზოლირებული შენობის მინის ტიხრის მიღმა შუა ადგილას თვალი მოვკარი უხვი სასმელ-საჭმლით სავსე მაგიდას. კარი გაიღო და შენობაში კაცი შემოვიდა, მაგიდას მიუჭდა, ახლოს მიიდგა შემწვარი თევზი და მაღიანად დაუწყო ჭამა.

— აი, ხედავთ! — საზეიმოდ განაცხადა ექსპერიმენტის მონაწილე პროფესორმა. — ეს ნამდვილი რევოლუციაა ქიმიის დარგში.

ამასობაში კაცმა თევზი მიირთვა და ქვაბიდან, საიდანაც ორთქლი იფრქვეოდა, მათლაფაზე წვა-

ნი. დაისხა, კოვზით მოხვრობა და მოწონების ნიშნად თავი გაიქინა.

— აი ხაოცრება, — ისმოდა ალტაცებული ხმები ჩემს ირგვლივ. — ქიმიამ გიგანტური ნახტომი გააკეთა. რაც თქვენ თვალწინ ხდება, ხანგრძლივი და გულმოდგინე ძიების შედეგია, რომელიც ბოლოს წარმატებით დავგვირგვინდა. კაცმა წვენიც რომ შეხვრია, თევზზე ბევრტექნიკად მოიღო და უშმატა მოხარული კარტოფილი და უფრო ახლოს მიიდგა ნახვდაჭირი პამიდორის საღათა.

— ეს ძალიან გემრიელი ჩანს, — აღმოხმნდა უნებურად. — შესაშური შადით შეეჭყვავა..

კაცმა ბევრტექნიკა გადასანსლა და სახე ნეტარების ღიმილმა გაუბადრა.

როცა ტკბილეული და ჩაიც დააყოლა, თანაც ტუნები ქაღალდის ხელსახოცით მოიწმინდა, ყველანი მიხვდნენ, რომ იგი ნეტარების მწვერვალზე იმყოფებოდა.

— დიხ, ჩვენი ქიმიკოსები უმაღლეს ქებას იმსახურებენ! — გაისმა ირგვლივ.

კაცი წამოდგა მაგიდიდან და შეუმჩნევლად გავიდა ტიხარიდან.

— აბა, რას იტყვით ამის თაობაზე? — მკითხეს მოუთმენლად.

— განსაკვიფრებელია! წარმოუდგენელია! — წამოვიძახე ალტაცებით. — უბრალოდ დაუჭირებელია, რომ ასეთი რამ შეიძლებოდა... ერთი სიტყვით, ყველა პროდუქტი, რაც კი მაგიდაზე ელაგა, ხელოვნურადაა შექმნილი ქიმიურ ლაბორატორიაში, არა?

— რას ბრძანებთ! — გაიოცეს ირგვლივ. — პროდუქტი სრულიად ჩვეულებრივი გახლდათ, ნატურალური. მხოლოდ აი ის კაცი კი, პოლიქრონიდისიან დამზადებული გახლდათ.

იანუზ ოსენაა,
(კოლონოტი)

ფოტო ვლადიმერ გულიაძისა.

„...და თეატრის-თვის შეიქმნა...“ — პოპულარული სიმღერის ამგვარი პერიფრაზით შეიძლება, მაგალითად, ლაპარაკი საოცრად ნიჭიერად დადგენულ ქართველზე. საგაზეთო რეპორტიორობით რომ დაიწყო პროფესიული ცხოვრება, გადართო მწერლურ მოღვაწეობაზე, შემდეგ — კინო-

საქართველოში

სერგეი ობრატოვი და რევაზ გაბრიაძე.

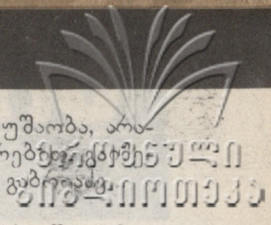
ნოდრამატურგიაში დაამტკიცა თავისი, როგორც კომედიური უანრის სცენარისტის დიაპაზონის უსაზღვრობა და ლიმონ-სიცილის დალოცვილ შაგის იგი დღემდე არ დალატობს... მისი სახელი მჭიდროდ უკავშირდება თანამედროვე ქართულ გრაფიკულ კარიკატურასა და საოპერო ლიბრეტოებს. უაღრესად ხალისიან მისეულ ლიტერატურულ პროდუქციას სინქრონულად მოჰყვება საქვეყნოდ აღიარებული რეჟისორული კასკადი მხატვრული, დოკუმენტური, მულტიპლიკაციური ნაღვანისა დიდ და მცირე ეკრანზე და, უცებ... დიას, უცებ აღმოჩნდა, რომ სწორედ თეატრისთვის შექმნილა, თურმე, რეზო გაბრიაძე.

„დროშის“ მკითხველისთვის ინტერესმოკლებული როდი იქნება, გავაცნოთ რამდენიმე ლიტერატურული პასაჟი ეურნალ „დრუშა ნაროდოვ“-ის (№ 1, 86) ფურცლებზე გამოქვეყნებული ვენიამინ სმეხოვის მასალიდან, სწორედ ამ ქართველ შემოქმედს რომ ეძღვნება. პუბლიკაციის სათაურია „მეხეტრო გაბრიაძის ზურმუხტები“... ავტორს, აღბათ, მხედველობაში ჰქონდა ფერი შემოქმედებითი ძიებისა და მიღწევათა გაუხუარობისა, თბილისში გაჩენილი და დავუკაცებელი ციციწა, აუურული თეატრალური დახი რომ აღწევს. ნამდვილი სახეაულია! და რაკი ასეა, ჩვენც ვისარგებლებთ ამ ცნებით.

ხელოვნებას დრო და დრო გაფრენის ეინი ალიტაცებს ხოლმე. არც ისე დიდი ხნის წინათ დასავლეთში ერთმა „გადაუფრინა გუგულის ბუდეს“, ჩვენშიც მცირე რამ როდი განუსახიერებიათ „გაფრენებს სიზმარსა და ცხადში“...

შუქი საკუთარ თავს ჩრდილის მეშვეობით შეიცნობს, განშორებანი აღამაღლებენ შენვედრათა ღირებულებას. იუმორი — სეველის თეატრის მაყურებელია, დასვენება — გამრჯე კაცის ერთგული მეგობარი.

ფილოსოფოსი მხრებს აიჩეჩავს, ეს რა უბირი ვილაც გველაპარაკება, ორჯერ-ორი რომ ოთხია, არ იცისო... მე კი ვუპასუხებ: ნუ ჩქარობ... მე ვიცი, რომ მართალი ხარ, მაგრამ ახლა, უმჯობესია, გა-

ჩუმდ. დღეს — იუმორის ჯერია, რად-
გან... ორჯერ-ორი შვიდი ყოფილა. დაგი-
მტყიცოთ?... ინებეთ.

მრავალნი (და მეც) ორ ხმაში სიმღე-
რას მთელ პრობლემად, სამ-ოთხ ხმაზე
კი — თითქმის ფანტასტიკად მიიჩნევენ.
მაგრამ რეალურობა — ფანტასტიკის ძმა
არის და, ამიტომაც, არსებობს ქვეყნიერე-
ბაზე იმ ხალხის ქვეყანა, ვისთვისაც შვიდი
ხმაზე ვალობა სწორედ რომ ორჯერ-ორის
გამოწვევას უდრის. ესმენიათ ქართული
შვიდხმოვანება? ჩვეულებრივი სასწაუ-
ლია. აი, როგორ გამოითვლება შვიდი ორ-
ჯერ-ორიდან და აღარ გვინდა კამათი, ფი-
ლოსოფოსო!... შენ მართალი ხარ!... ყვე-
ლანი ვეჭიღებით სიცოცხლეს. ყველას
გვათბობს მემკვიდრეთა იმედის სხივი.
ერთმანეთთან გვაკავშირებს მოწიწება წი-
ნაპრებისადმი... არაფერი არც კვდება და
არც რაიმე წარმოიქმნება არაფრიდან
ეს ბრწყინვალე აზრი კრძალვით გამოვიტ-
ვალე ენერჯისა და ნივთიერების შენაზ-
ვის მატერიალისტური ფორმულიდან...
და თუ ვინმეს სურს ეჭვი შეიტანოს ჩემს
მყიფე განსწავლულობაში, ამაყად გადა-
ვუხურავ აკადემიკოსის ნააზრვეიდან ნა-
სესხები ციტატი: „მზე, სიცოცხლე და
ქლოროფილი“. მოკლედ, ჰემმარიტ ღი-
რებულებათაგან არაფერი კვდება ანუ,
არაფერი კვდება იქ, სადაც გაჩენის წამი
იზიდა მზემაც, სიცოცხლემაც და ჩემთვის
უცნობმა, მაგრამ ერთობ სიმპათიურმა
ელემენტმა ტიმირაზოვის სისტემისა. მე
დავრწმუნდი თეატრალური ოპტიმიზმის
უკვდავებაში თბილისის მარიონეტების
თეატრის სპექტაკლებზე.

აჰ, რარიგ ბედნიერი დამთხვევაა: თეა-
ტრი: თბილისი: გაბრიადე... მოდით, გა-
ვერკვეთ, პუნქტების მიხედვით.

1. თეატრზე ლაპარაკით მოიქანცნენ
მოყვარულნიც და სპეციალისტებიც: „კრი-
ზისშია!.. იგი ისეთ კრიზისშია, რომ თა-
ვად კრიზისიც, ვგონებ, იტანება თეატრ-
ზე დარღობით. თუმცა, თავად თეატრმა გა-
დაწყვიტა სასწრაფოდ გასცდეს ამ განც-
დებს, სანამ მისი დარღობის სხეები იტან-
ებინ, რადგან იგი — თეატრი, მარადიუ-
ლია და მშვენიერი! იქნებ ჩვენც, მისმა
თავყანისმცემლებმაც აღარ ვიმტვრიოთ
თავი იმაზე, თუ როგორ გადავლახოთ კრი-
ზისი და როგორ დავაბრუნოთ ლალი სუნ-
თქვა იქ, სადაც თეატრი იყო?

იქნებ საჭიროა პირი ვიბრუნოთ იქით-
კენ, სადაც იგი ნამდვილად არის?
ნიჭი ბუნებით ჩენილია. კი უღარიბდება
საბადოები, მაგრამ მაინც ახერხებენ ახალ-
ახალი ჭაბურღილების გაყვანას, ჩვენი
რეგლამენტაციების მიუხედავად. მოვიდა
გაზაფხული, მაშ უმკურნალებ ბებერ ხე-
ებს, გაუფრთხილდით მათ მასაზროლებელ
სიცოცხლის წვენს, ოღონდ, ნუ გამოვრ-

ჩებათ უმთავრესი სიმდიდრე — ახალი
ბუტკო, ახალი ყლორტები. ახარდასთვის
დახარჯეთ ასე უქმად თქვენ, ჩამოყალიბე-
ბულმა თეატრალებმა, ამდენი ენერჯია
მიმხმარი ფლორის გასალამაზებლად?
უვარგის, ოღონდ სახელგანთქმულ თეატ-
რებზე დაწერილ სტატიებში გამოყვანილი
სიმწვანე — ქალაქის სიმწვანეა. სინთე-
ტური ფოთლოვანის ორანჟერეა — აი
თქვენი ძეგლიც, ნებაყოფლობით თვალ-
ახვეულო თეატრმცოდნენ!

თეატრი ისეთი სარკული მეურნეობაა,
სადაც მრავალფეროვნად, მაგრამ აუცი-
ლებლად ცოცხლად, ნამუსიანად და ხა-
ტოვნად აირეკლება დღევანდელი ყოფიე-
რების მთავარი თემები: სიკეთე და ბო-
როტება, სიცოცხლე და სიკვდილი. ის-
ტორია და ხალხი... რაოდენ ბედნიერი შე-
ნაერთია და რარიგ ტკბილია გამეორება
სიტყვებისა: თეატრი... თბილისი... გაბრიადე...

2. თბილისის შესახებ:

საქართველოს დედაქალაქია მეთორმე-
ტე საუკუნიდან. 11 უმაღლესი სასწავლე-
ბელი. მეცნიერებათა აკადემია. 16 მუზე-
უმი. ბოტანიკური ბაღი. მდინარე მტკვა-
რი. მეტეხი. 10 თეატრი. მათ ჩვენ კიდევ
დავებრუნდებით. საკოლმეურნეო ბაზარი.
არის გარკვეული ნაკლოვანებები. მთელს
ღუნიაზე გაუთქვამს სახელი ისეთ აქაურ
ღირსეებს, როგორცაა: ქალები, მამაკა-
ციები, ბავშვები. მწვანელი. რუსთაველის
სახელობის თეატრი. ხინკალი. მარჯანიშ-
ვილის სახელობის თეატრი. საცივი. პან-
თეონი. საჭაპური. კინოსტუდია. სიმღე-
რები. ქუჩები. სახლები. ძველი ქალაქი.
პოეტები. ცეკვები. ზეცა... ინებეთ! ამბო-
ბენ, ერთ სახელგანთქმულ ინდოელს ქა-
ლაქისთვის მთიდან რომ გადმოუხედავს,
უთქვამს, „თბილისი დამით — გადმობრუ-
ნებულ ცის კაბადონიაო!“

ვფიქრობ, ჩემი ბრალი არ არის, მაგრამ
თავად ზეცამ ასე ინება, რომ ამ თემზე
ლაპარაკისას, ერთობ მწვავედ განიცდი
სიტყვების დეფიციტს.

ვფიქრობ, სწორედ ასე ინება ზეცამ,
რომ სწორედ ამ მხარეში ადამიანები არ-
ტისტებად იბადებინ. კეთილ ადამიანებ-
ზე ვლაპარაკობ. დიან, ვფიქრობ, — ზეცამ
ინება-მეთქი ასე და მთაბეჭდილებათა
კარნავალს არ გააჩნია ანტრაქტები მო-
წყენილობისა და გულსევდიანობისთვის
თბილისში.

მთა გადმოჰყურებს ქალაქს. ვარსკვლავ-
ებს შესციცინებენ ვარსკვლავები. კამ-
კამებს ვარსკვლავი შავთელის ქუჩაზე:
მარიონეტების თეატრი. დაახლოებით 50
მაყურებელი. დაახლოებით 10 მსახიობი.
დაახლოებით ხუთი წელია, განუწყვეტ-
ლივ ილტვიან აქეთკენ თეატრის მოყვა-
რულები. და ვფიცავ ზეცის მადლს! —

ვინც კი იხილა ამ თეატრის მუშაობა, არა-
სოდეს დაივიწყებს და ნეტარებულნი გახდება
ორებს: თეატრი... თბილისი... გაბრიადე...

ციცქნა დარბაზის პირველ რიგში ვზი-
ვარ და კარგად ვხედავ, ერთდროულად,
თოჯინებსაც და „უზენაესთაც“. ათობით
ძაფში განზღანდულან თითები. შავი ხა-
ვერდის ხალათებში გამოწყობილი პირ-
მშვენიერი, შავვერემანი მსახიობები თით-
ქოს არც ინძრევიათ. მათი ხელებისა და
თვალთა მოძრაობები მშვიდია და მეფუ-
რი. და როდესაც თეატრის ჯადოსნური
ზარდაზმის ფსკერზე მსახიობთა ამგვარი
მზერის ქვეშ დარბიან, ფრენენ, ჩხუბობენ,
მღერიან ან კენესიან გაბრიადის გმირები,
ასეთნაირად მესახება: მატარებელი მიგ-
ვაქროლებს, ჩამავალი მზე კი მეფურად
მშვიდია... თითქოს არც ჩვენ ვაყურბი-
ვართ მას და თითონაც, ჩვენ, თითქოს, „ამ
ძაფებით გვათამაშებს...“

•••

შევცქერი დარბაზში მყოფთ და ვხე-
დავ: სულმოუთქმელად უკრავენ ტაშს.
შინ აღარ უშვებენ მსახიობებს. როგორც
ერთი, ისე იქცევა ყველა მაყურებელი.
ეს აღტაცება, ეს მადლიერება — თეატ-
რალურ შემოქმედთა მარადიული ოცნე-
ბაა. ჰო, ასეთი ცხოვრება მხოლოდ თე-
ატრს ახასიათებს. იტყვიან, ზღაპარიაო.
მე კი ვუპასუხებ: ნაღდად, მართალი ბრძა-
ნებაა. ოღონდ, თუ ასეთი ჰქვიათ ხარ,
შენც აიღე ეს ზღაპარი და წადი, გადააქ-
ციე სინამდვილედ, როგორც ამას სიმ-
ღერაში გკარნახობენ... და განა ჩვენ კი
ასე გვჭირდება შეგონებანი ან ევკლიდუ-
რი ჩიჩინი მაშინ, როდესაც სული გვიმღე-
რის? როდესაც გული გვიფრთხილებს სი-
ხარულსა და თანამოზიარეობისგან ჰემ-
მარიტი ზელოვანის ხილვისას? განა გო-
ნიერი კაცი კი მოჰყვება ტვინის ჰყლეტას
„შვიდხმოვანების ფორმის“ საიდუმლოს
გასახსნელად იმ მომენტში, როდესაც ყე-
ლიდან თუ ზეციდან ღვთაებრივი ჰანგები
იღვრება? ადამიანის ფანტაზიის ცოცხალი
ვარსკვლავები მეოცნებე ასტრონომისთ-
ვისაა შექმნილი. ჩვენ — სასწაულის მო-
წყენი ვართ და ვემალიერებით სწორედ
მოვლენას ამა სასწაულისას!

•••

თუკი თავსატეხ ალგორითმებად განვა-
ლაგებთ, თუკი დავტვირთავთ საპროგრამო
მანქანას ისეთი მონაცემებით, როგო-
რიცაა დარბაზის ხარხარი, ოხვრა და სლუ-
კუნი, შემახილი „ბრაგო!“, აღტაცების
ხესტები და ასე შემდეგ, მანქანა სიამოვნ-
ებით გვიპასუხებს ყველა „რატომ-ზე“.
„იმიტომ, რომ ასეა საჭირო!.. იმიტომ, რომ
სიყვარულია! იმიტომ, რომ ასეა ლამაზი
და კარგი!.. და უთუოდ მთავარი მიზეზიც
არის ის, რომ ნეტარებით ვიმეორებთ:
თეატრი — თბილისი — გაბრიადე!“

ლაპრენტი ზიჟინაძე გვიჩვენებს სანიტარის სა-
ბავშვო ნაწარმების ავტორს. დღეს იგი
ოთხმოცი წლისაა. შუაწელ „დროის“ სარე-
დაქცეო კოლეგია, თავის მრავალრიცხოვან
მკითხველთან ერთად, უსურვებს მწერალს
ჯანმრთელ სიცოცხლეს და შედეგად შემო-
კვეთაღი სიხარულს.

ენიონი
ზიჟინაძე

ლაპრენტი ზიჟინაძე

ამქდარი უღარდელად,
მით უმეტეს, წამოწო-
ლილი დღისით, მზისით,
არავის უნახავს ვა-
ლიყო.

შრომით სულდგმულობდა.
ეუბნებოდნენ ხოლმე: მოსხვენიო,
საქმე არ შემოგვიღიაო?

ვალიკოს ამის პასუხი მზად ჰქონ-
და: საქმე ღმერთმა ნუ გამოიღიოსო.
თან სახეზე ისეთი იერი დაედებოდა,
თითქოს გაჭავრდაო. უხიტყვოდ იგრ-
ძნობოდა: ეს როგორ შეადრეო! ბო-
ლოს სიტყვებსაც მოადევნებდა:
საქმეგამოღებული ხალხი, იმ სერ-
ზეაო!

გაიშვრდა ხელს ზემოთქენ.
მაინც, რა ამისთანა ხალხის საქ-
რებულო იყო იმ სერზე?.. სამარადი-
სოდ განსვენებულნი!

თავისი სიტყვის კაცი იყო ვალი-
კო. რასაც ამოიჭრიდა გულში, მის
შესასრულებლად თავს აღარ იზო-
გავდა. გულში კი არ ჰქონდა ჩამა-
ღულ-ჩახვეული, საუბარს ისე არ
დამათავრებდა, რომ ის არ ეთქვა.

რა იყო ეს ასე წარამარა სათქმელი
სიტყვა?

აი, რა: სწავლა-განათლება, რაც მე
დამაკლდა, ჩემს შვილებს უნდა ავა-
წავლავებინო.

თვითონ კი სოფელში ერთ-ერთი
პირველი გახლდათ კოლმეურნეობის
ჩამოყალიბებაში. ყველაზე ადრე გა-
წევრიანდა. მეზობლებსაც ურჩევდა:
თუ კოლმეურნენი გახდებით, ღა-
რიბები აღარ გვეყოლებათო.

ვალიკოს სიტყვა მარტო უმცრო-
სებმა და მისმა თანატოლებმა კი არა,
უფროსებმაც გულთან მიიტანეს.
დაარსდა კოლმეურნეობა.

ამას რომ ხელმძღვანელი უნდოდა.
არჩიეს, არჩიეს!

ხან ვინ დაასახელეს თავმჯდომე-
რედ, ხან ვინ!

ბოლოს ერთი ხანდაწმული კაცი
წამოედგა და თქვა:

— ამ საქმის ყველაზე გამოჩენი-
ლი თაოსანი ვალიკო იყო და, თუ
თავმჯდომარედ მას ავირჩევთ, თავს
არ შეირცხვენს, საქმეს მოუვლისო.

— კარგიო, — წამოიძახეს.

აირჩიეს.

ვალიკო მარტო თავმჯდომარე კი
არა, ყოველ საქმეში, რასაც სოფე-
ლში წამოიწვებდნენ, პირველი ბარის
დამკვერელი ის იყო.

სიყვარული?
ნდობა?

უნდა ითქვას: ვალიკომ ორივე
დამისახურა. ამის დასადასტურებლად
გამოდგება ის, რომ მის სახელს მარ-
ტო როდილა წარმოთქვამდნენ. წინ

კიდევ ერთი გულის გამბობი სიტყ-
ვა დაუმატეს.

— ჩვენი ვალიკო, ჩვენი ვალიკო!
— დიდი და პატარა ასე მიმართავდა.
ვალიკოსათვის დღეები უფუჭნე-
ვად ილევოდა.

დღეები კი არა, წლებიც!
ხანდახან იტყოდა ხოლმე: ეს წე-
ლიც რა უცებ გაფრინდაო.

ამ წელთა ფრენაში სამი შვილი —
ერთი გოგო და ორი ბიჭი მხარში
იმედად ამოუდგნენ ვალიკოს, შე-
უმსუბუქდა საოჯახო საქმიანობა.
ერთმა დამათავრა საშუალო სკოლა,
მერე — მეორემ, მესამემ, და ვალი-
კომაც მათ უმაღლეს სასწავლებლის-
კენაც ასე თანრიგობით გაუკვლია
გზა.

გზა გაუკვლია-მეთქი, ვამბობ, მაგ-
რამ ეს გზა თვითონაც არ იცოდა
კარგად.

შვილებს უკვლევდა გზას და აი
როგორ.

ერთ დღეს...

შუა ზაფხული იყო.
ვალიკო თბილისში ესტუმრა ბე-
შვობაში ერთად თანშეზრდილ ბიძა-
შვილს. ამ მოულოდნელი სტუმრო-
ბით გაკვირვებული მასპინძელი ცყი-
თხება:

— ვალიკო, როგორ გადმოგიცდა
ფეხი ჩემქენ?

— დუტუს უნდა უმაღლოდე, —
მიუთითა თანმხლებ შვილზე. — და-
ამათავრა საშუალო სკოლა. ახლა
უმაღლესში აპირებს გამოცდების
ჩაბარებას. ჩემო ლევან, იქნებ გამო-
ცდების დროს შენთან იქნეს ბინად.

— ვალიკო, არა გრცხვენია? იქ-
ნებ, რა სათქმელია. აბა სხვაგან რო
წაიყვანო, მე ხომ მომეჭრა თავი.

— ჰოდა, მეც ამიტომ გავბედე
შენთან მოსვლა.

— გასაბედავი აქ არაფერია, მაგ-
რამ ეს რა ამბავია? — მიუთითა
სავსე ხურჩინზე.

— აბა, ხელცარიელი ხო არ წა-
მოვიღოდი. ერთი პატარა კასრი ღვი-
ნოც მომქონდა, მარა დამეკარგა.

— კაცო, ეგ შენი პატარა კასრი,
ნემსი ხო არ იყო, როგორ დაკარგე?!

— გაიკვირვა ლევანმა.

— ტრამვაიში დამჩრა.

— თუ შენ მართალს ამბობ, სად
წავა. აუცილებლად ვნახავთ.

— მე ტყუილი არ ვიცი.

— ჰოდა, წავიდეთ!

იქ მივიდნენ, სადაც ვალიკო პირ-
ველად ჩაქდა ტრამვაიში.

ვალიკო ამბობს:
— ის ტრამვაი არ შემეცვლება,
ვაგონის ნახევარი მწვანეა, ნახევა-
რიც წითელი.

ჩაიარა ერთმა ტრამვაიმ, მეორემ,
მესამემ...

და აი, ვალიკო იძახის:
ესაა, ესაა. ეს ტრამვაი იყო კონ-
დუქტორი ვიცანი.

ლევანი მიდის კონდუქტორთან,
ეუბნება:

— აქ, სოფლიდან ჩამოსულ ჩემს
ნათესავს...

კონდუქტორმა კარგი ნაცნობივით
გაუცინა და სიტყვა აღარ დამათავ-
რებინა:

— ღვინო დარჩა, არა?

— სწორედ ეგ უნდა მეთქვა.

— აგერაა. არავის წაუღია.

ვალიკოს ისე გაუხარდა, აღარ იცო-
და, როგორ გადაეხადა მადლობა.

— ღვინო თქვენი იყოს, ბატონო,
ოღონდ ჭურჭელი კი მომეცი. ნათ-
ხოვარი მაქვს...

— ღვინოც შენია და ჭურჭელიც.
წაიღე, შესვით და მადლეგრძელეთ!

— უთხრა კონდუქტორმა.

— ცარიელა სადღეგრძელო რა
ბედენაა, თორემ თქვენი სადღეგრ-
ძელო ჩემს ოჯახში სხვა დროსაც
დაიღევა.

მას შემდეგ დიდი დრო გავიდა.
მოსუცდა ვალიკო.

მოსუცდა არის და მოსუცია!

ღრმა მოსუცია.

ახლა ის ბიჭი, თბილისში რომ
ჩამოიყვანა, საპროექტო ინსტიტუტ-
ში მუშაობს, სარწყავი არხების პრო-
ექტებს ადგენს. მისი დაპროექტებუ-
ლი სარწყავი არხები მარტო ჩვენში
კი არა, უცხოეთშიცაა.

ექვსი წელი არაბეთში იყო.
დაოჯახებული კაცია.

ლევანიც მოსუცდა, მაგრამ ჭერ-
ჭერობით მაინც ჯანმრთელადაა. ვა-
ლიკოს მიმე ავადმყოფობის ამბავი
რომ გაიგო, სანახვად წავიდა.

კარი დუტუმ გაუღო, შეეხალისა:

— ო, ბიძია ლევან, მობრძანდით!

— სად არის ჩემი ვალიკო? —
ლევანმა უწინარეს ყოვლისა ძველი
მეგობარი მოიკითხა.

— აქაა. ახლავე გამოვიყვან. თქვენ
აქ დაბრძანდით! — დიდ ოთახში
მაგიდასთან დასვა ბიძია ლევანი.

გვერდით ოთახის კარი გაიღო.
გამოჩნდა ვალიკო.

ჭერ ისედაც არ იყო მაღალი,
ახლა სულ ერთი ნამცეცა ჩანდა. ორ
ჯოხზე დაყრდნობილი მამა ძლივს
მომჰყავდა დუტუს.

— ოო, ვალიკო, როგორა ხარ? —

მიეგება ლევანი.

ეს მუდამ მოძრავი კაცი, რომ ასე
დაჩაჩანაკებული დანახა, შეეცოდა-
თვითონაც ხმა გაეზარა. ლევანი გა-
ნგებ იცინოდა ვალიკოს გულის გა-
სამაგრებლად. იცინოდა, მაგრამ
ცრემლი უზინავდა თვალებში.

ვალიკოს პასუხისათვის არ ეცადა,
ფიქრობდა, არ წავიქციო, ხოლო,
როცა დაქდა, მაშინ თქვა:

— აი, ასე ვარ.

— ახლა არა გიშავს, — აიძვებდა
ლევანი.

— ჰო, რომ დავჯდები, კაცს ჯან-
მრთელი ვეგონები. ე-ე, რა დრო წა-
ვიდა. მე და ეს საუკუნე ერთად და-
ვიბადეთ. ახლა ოთხმოცდაშვიდი წე-
ლია. მეც ოთხმოცდაშვიდისა ვარ.
ეს საუკუნეც იღევა და მეც ვიღე-
ვი. არა ვარ დაღუული თუ?

— შენს თავსაც ისაა, ჩემო ვალი-
კო, რაც ყველას თავზე. ვაპატარავ-
დებთ. აი ხომ მხედვე, აღარც მე
ვარ იმხელა, ადრე რომ ვიყავი.

— შენ რა გიშავს, არც არაფერი
უნდა გაგიჭირდეს. შენ, ჩემო ლევან,
იმდენი კარგი საქმე გაქვს გაკეთებუ-
ლი, დიდახანს უნდა იცოცხლო.

— ვალიკო, ერთი შენ ის მომიყე-
ვი, ეს ყმაწვილი რომ ჩამოიყვანე
თბილისში, რა მოხდა მაშინ, გახ-
სოვს?

გაცივდა ვალიკომ.

— იმ დღეს რა დამავიწყებს.

დაიწყო ისევ იმ დაკარგული კას-
რის ამბავი. დროდადრო ჩაურთავდა
ხოლმე: სიცოცხლევ, რა ძვირფასი
რამა ხარო!

ლაპარაკში ისე გაერთო, თავისი
უძღურებაც კი გადავიწყდა.

— შენ, ჩემო ვალიკო, ისე კარ-
გად ლაპარაკობ, ნუ გემინია, კიდევ
კაინანს იცოცხლებ.

— რა მიჭირს, — ისე ომახიანად
თქვა, თითქოს მართლაც არაფერი
უჭირდა. — მეხსიერება, აზროვნება,
მხედველობა, სმენა, ყველაფერი ძვე-
ლებურად მაქვს. არაფერი მაკლია.

ერთი იმ მომავალ საუკუნესაც მო-
ვესწრო, მეტი არაფერი მინდა.

დუტუმ, გვერდით რომ უჭდა,
გულლიად წამოიძახა:

— მამა, შენ ისეთი გულისა ხარ,
ეს ნატვრა აგისრულდებაო.

ვალიკო კვლავ თავის სანუკვარ
სიტყვებს იმეორებს:

— ო, სიცოცხლევ, სიცოცხლევ.

რა ძვირფასი რამა ხარ!

„ივერიის“ ფურცლებზე

ეგობრობისა და ძმობის დიდი ქაღალცი ილია ჭავჭავაძე მჭიდროდ იყო დაკავშირებული აზერბაიჯანულ ხალხთან. პირადად იცნობდა მოწინავე აზერბაიჯანულ მწერლებს, რომლებიც იმხანად ცხოვრობდნენ და მოღვაწეობდნენ თბილისში. ესენი იყვნენ მ. ფ. ახუნდოვი, მ. შ. ვაზე-პი, ძმები უნსიზადე, მ. შაჰტახტილი, ჯ. მამედო-ვლუზადე, ფ. კოჩარლი, რ. ეფენდიევი, პ. მინსა-ზოვი, ა. სური... ისიც არაა დასაფიქსარი, რომ ილიას შესანიშნავი ლექსი „გაზაფხული“ ჯერ კიდევ გასული საუკუნის 80-იან წლებში ითარგმნა აზერბაიჯანულ ენაზე.

ერთი სიტყვით, ილიას სახელი ახლობელი იყო აზერბაიჯანული მკითხველისათვის. იცნობდნენ მას, პატივსაცემად სცემდნენ.

ილია მუდამ იმას ცდილობდა, ერთიმეორესთან როგორმე უფრო დაეახლოებინა მოძველი ლიტერატურათა წარმომადგენლები. ამის ცოცხალი მაგალითია გაზეთი „ივერია“.

„ივერიის“ ფურცლებზე ფართოდ იბეჭდებოდა აზერბაიჯანული ხალხური ზეპირსიტყვიერების ნიმუშები, მ. ფ. ახუნდოვის შემოქმედებისადმი მიძღვნილი წერილები, მირზა შაფი ვაზეპის აფორიზმები. დიდი ადგილი დაეთმო ვასაგ მადათოვ-ნაზიმის ვოდევილებისა და ა. ადიგოზალოვის რომანის „ძლიერი ქარის“ („გარაელი“) განხილვებს.

ვაზეპმა თავისი ცხოვრების გარკვეული მონაკვეთი თბილისში გაატარა (ცხოვრობდა ამჟამინდელ წერეთლის გამზირზე, № 16 სახლში). აქ მან დააარსა ლიტერატურული წრე „დივანი-პიემეტ“ („სიმბრძნის თავშესაყარი“).

ამასთან ერთად, ვაზეპი აზერბაიჯანულსა და სპარსულ ენებს ასწავლიდა თბილისის გიშნაზიაში, სადაც შემდეგ სწავლობდა ილია ჭავჭავაძე. სახელი მირზა შაფისა, რომელსაც თავისი დიდი პოპულარობით აღარებდნენ გენიალურ სპარს პოეტს ჰაფიზს, გასცდა სკოლის კედლებს. ამას კარგად გრძნობდა ილია ჭავჭავაძე, რომელმაც, როგორც ზემოთ ითქვა, „ივერიაში“ ფართოდ გაუღო კარი მის შემოქმედებას.

ვაზეპის ბრძნული გამონათქვამები „დამაკვირდი“, სისტემატურად ქვეყნდებოდა გაზეთის ცალკეულ ნომერებში. მის გვერდით იბეჭდებოდა სხვადასხვა ხალხური ანდაზები და უკვდავ მწერალთა აფორიზმები. კერძოდ, ფსევდონიმი მირზა შაფი აღმოჩნდა ევროპისა და აღმოსავლეთის ისეთ კორიფეებთან, როგორც იყვნენ პიერ კორნელი, ჯორჯ ბაირონი, პიერ ჟან ბერანე, ვიქტორ ჰიუგო, ფრიდრიხ შილერი, უილიამ შექსპირი, ჩარლზ დიკენსი, აბულგასიმ ფირდოუსი, საადი შირაზი, ამირ ხოსროვ დაჰლევე.

ნიმუშები, რომლებიც დაიბეჭდა გაზეთ „ივერიის“ ფურცლებზე, ადასტურებენ, რომ მირზა შაფის აფორიზმები გამოირჩევიან მაღალი შინაარსით, აზრით, მოუწოდებენ ხალხს სიკეთისაკენ, გულწრფელობისაკენ, ცოდვისაკენ.

საინტერესოა ისიც, რომ ამ აფორიზმების შინაარსი ხშირად მეორდება მის ლექსებში. ასე, მაგალითად, აფორიზმი: „ყველაფერი შეიძლება მამისაგან გადაეცეს შვილს, გარდა ბედნიერებისა. ბედნიერება შენ თვით უნდა დამისახურო“ („ივერია“, 1899 წ. № 52).

ახლა გადავხედოთ პოეტის ერთ გაზელს. პოეტურ სტრიქონებში ასე ამოიკითხება ეს აზრი: „შვილი მამის სახელს ირგებს ქუდად, ქამრადაც, სიმდიდრე კი იქცევა ხშირად ოხრად, არმადა. მხოლოდ ბედნიერების გადაცემა არ ხდება...“

ილია ჭავჭავაძე განსაკუთრებული ყურადღებით ეპყრობოდა ყველას, ვინც თავისი შემოქმედებით ხელს უწყობდა ხალხთა ურთიერთ დაახლოებას. „ივერიაში“ აზერბაიჯანული მწერლების ასე გულუხვად ბეჭდვაც სწორედ ამითაა გამოწვეული.

შურადინ გამელოვი.

საქართველო

● მსოფლიო კიდევ ერთ დღემდე გაუგონარ დელიკატეს უმადლობს საფრანგეთს — ბადის ლოკოკინის კვერცხებს! ვინც კი იგემა, ამტიციებს, ბაყაყის კვერცხებს წააგავს და გამოირჩევა მწარე ნუშის სურნელით და გაურკვეველი გემოთით. მაგრამ ამ „სასუსნაზე“ ფასი უკვე მყარად დადგინდა — კილოგრამი ღირს სამი ათასი ფრანკი. ახალი კულინარიული სასწაულის საკმაოდ უცნაური გემოს მიუხედავად, ფეშენებელური რესტორნები ერთმანეთს ეჯიბრებიან ლოკოკინის კვერცხების მომზადების რეცეპტურის გამრავალფეროვნებაში. ზოგიერთი ყოჩაღი ფრანგი უკვე ქონების მოხვეჭის მარტოდენ იმედით კი აღარ სულდგმულობს, არამედ ფრთხილად ასხამს მიზანს — მაგალითად, ცნობილმა მწარმოებელმა ალენ შატიონმა გამართა ბრწყინვალე ფერმა, სადაც 300 ათას ლოკოკინას ზრდის.

სურათზე: განთქმული პარიზელი გასტრონომი ვოდრა და მსხვილი მწარმოებელი შატიონი რეკლამას უკეთებენ ახალ გასტრონომიულ სასწაულს.

● სამოცდაათიანი წლების დასაწყისში გერმანიის ფედერაციულ რესპუბლიკაში აღირიცხებოდა დაახლოებით 250 ათასი ცხენი და მიანდათ, რომ ეს ცხოველები ძალიან მალე სრულიად ზედმეტნი უნდა ყოფილიყვნენ ადამიანისთვის. მაგრამ, ბოლო ხანს, ამ ქვეყანაში საცხენოსნო სპორტის ქემპარიტმა ბუმმა იფეთქა: მოყვარულთა რიცხვმა უკვე ერთ მილიონს გადააჭარბა. მასობრივმა ჰობმა გამოიწვია ის, რომ შეიქმნა მთელი ინდუსტრია, რომლის წლიურ ბრუნვაშიც სამ მილიარდ მარკაზე მეტი თანხა ჩაირთო. გერმანიის ფედერაციულ რესპუბლიკაში უკვე აშენებენ ახალი ეროვნული ჯიშის ცხენებს, რომელთაც საოცრად კარგად იღებენ მსოფლიო ბაზარზე. ნამდვილ აყვავებას განიცდიან საწარმოები, რომლებიც უშვებენ ალკაზმულობებს საცხენოსნო სპორტის განვითარებისთვის, სცემენ 12 სპეციალიზებულ ჟურნალს, იზრდებენ ცხენოსნურ ასპარეზობათა რიცხვს და მატულობს ტოტალიზატორების თანხებიც.

● აონაკოს პრინც რენეს უმცროსი ქალიშვილი სტეფანი გვირგვინი ცეკვნა სამთავროს მდიდარ სტუდენტთა მარათოვის მომხიბვლელ ნიჭით. ნაღ ითვლება. თავდაპირველად, მსოფლიოს უმდიდრეს დისკოკლუბებში გაითქვა სახელი, როგორც „ლამის პრინცესამ“, შემდეგ — ფოტომოდლობაც იკისრა; შექმნა საბანაო კოსტიუმთა საოცრად მოდური კოლექცია. ალხან კი, შოუ-ბიზნესშიც ჩაერთო — თავისი პირველი ფირფიტა „ქარიშხალი“ რომ მოისმინა თვითონვე განცვიფრდა, აბა დღემდე ვინ დამაჭერებდა, სიმღერაც თუ შემეძლო.

სურათზე: პრინცესა სტეფანი — ფოტომოდელი.

● კიორჩინის კუნძულების იმ ნაწილში, ბრიტანეთის თანამეგობრობას რომ ეკუთვნის, ფართო სარგებლობაშია განმარტებულ მომღერალ მაიკლ ჯექსონის პორტრეტის სავოსტო მარკების სერია. ეს პატივი წილად ხვდა მომღერალს გრამფირფიტათა სარეკორდო რაოდენობის გამოც, აგრეთვე, მისი უშრეტო საქველმოქმედო მოღვაწეობის აღსანიშნავად. კუნძულების ხელისუფალთ, როგორც წესი, ევალუბრდით ყველა სავოსტო მარკაზე მიეხედვით ინგლისის დედოფლის პორტრეტს, მაგრამ ამჯერად ბუკინგემის სასახლემ უარი განაცხადა ტრადიციულ გაფორმებაზე. ახალ სავოსტო მარკათა სერია მაიკლ ჯექსონის პრივილეგირებით აღინიშნა.

რენე კლერს, ცნობილ ფრანგ კინორეჟისორს და კინოდრამატურგს, ჩვენი მკითხველები იცნობს ფილმებით — „პარიზმა დაიძინა“, „პარიზის სახურავებზე“, „დიდი მანევრები“.

საზღვარგარეთური ნოველები

ვენიამონ სანოვი

— საკმაოდ მამაკაცურად, და როზალია — ოდნავ სოფლურად. მაგრამ სახელი როზინი, მოულოდნელად, ბუნდოვნად ამოუტივტივდა გონებაში, და აჩქარდა იმ ბგერათა ასაქურებად ერთ ხმოვანებაში, ესოდენ საამუხრად რომ მიესადაგებოდნენ იმ არსების სახეს, რომელსაც როზინი უწოდა. არსება მისთვის დარჩება როზინად, ვიდრე თვითონ არ ეტყვის კლოდს თავის ნამდვილ სახელს, ვიდრე მისი ბავენი არ გაუმხელენ პირველ საიდუმლოს. შემდეგ კი, შემდეგ... ორივენი გულისხმობდნენ იცნებდნენ ამ შეხვედრის განსვენებაზე.

ნითაც, არსება ოდესმე ამ ნიუანს რომ გაუმხელს! „ჰო, ისე ვიჭერდი თავს, ვითომ ვკითხულობდი, სინამდვილეში კი შენზე ვფიქრობდი. ვინ ხარ? მხოლოდ ერთი რამ ვიცოდი: ჭაბუკი ხარ და მომეწონე.“ გენიალურად ვითარდებოდა ყველაფერი, სანამ თვითონ იგონებდა შეკითხვებს და პასუხებსაც საკუთარ ცნობიერებაში ხატავდა, მაგრამ სინამდვილეში, ცხადად ხმა რომ ამოეღო, სულ სხვა საქმე იქნებოდა. მატარებელმა შეანელა თუ არა სვლა, არსებამ ფანჯარაში გაიხედა, შემდეგ მისი მხერვა ჭაბუკის მხერვას შეხვდა, და მან გაუღიმა კლოდს. მერე ისევ წიგნის კითხვა განაგრძო. და ისეთი უმანკო იყო ეს ღიმილი, ისე წააგავდა იტალიური მადონას ღიმილს, რომ კლოდი საკუთარ

მაგრამ, დახარა თუ არა თვალები, კლოდმა უცებ შენიშნა, რომ არსება მალულად იხილა ფეხზე. ცალი ფეხი ჩუმად გამოძვრა ვიწრო ფეხსაცმლიდან და სავესტი რომ განთავსდებოდა ფუტლარიდან, კლოდიც პირდაპირ მონუსხა აბრეშუმის წინდის ბზინვამ მუხლამდე. მან წარმოიღვინა მთელი ამ გამჭვირვალე ბილიკის სვლა კაბის ქვეშ და გაწითლდა. მსგავსი საქმეების გამოცდილება კლოდს არ გააჩნდა, მაგრამ წაკითხული ჰქონდა რამდენიმე რომანი. უკვე ხედებოდა, თუ რას ნიშნავდა გადახდილი ლოგინი, მიხურული დაარბა, გაწეწილი თმა, მოხვეული ხელები, და ახლა უკვე აღარ შეეძლო, უარი ეთქვა ამ ხილვებიდან ნასესხებ განათებაზე, დეკორაციებზე, რათა მათი მოშველებით შეთავებრა სული ღვთაებრივი ლანდისთვის.

ლო არ არის სწორედ ის, ერთმანეთს რომ შეხვდნენ და ერთი მატარებლით გამოემგზავრნენ, ბარგი რომ ჰქონდა და წამლები კი არ ჰყავდა: და უკვე, ამ აზრზე შეჩერდა. მაშე არსებამ ვერ იპოვა ბარგის წამლები, თუ ეს ორი მძიმე ჩემოდანი როგორღა შემოიტანა სადგურზე? ესე იგი, ვილაც აცილებდა. მაგრამ ვინ? რასაკვირველია, მამაკაცი. მაშასადამე, არსება პარიზიდან სწორედ მასთან, შეყვარებულთან შესახვედრად ჩამოსულა! „არა, არა, ძვირფასო... შენს თავს ვფიცავ...“ — სიმართლე მითხარი. მირჩევნია, ყველაფერი ახლავე ვიცოდე. სიცრუე ხომ შენდამი ნდობას დამიკარგავს.“ — ცოტა თავი ვანძრე. მამაკაცს რომ გამოვეცილებინე, რა, ჩემს ჩემოდნებს ვაგონში აღარ შემოიტანდა?!

ლიწინადა! ხომალდი მალე ზღვაში გავა. როზინი ტირის. მაშ ასე, დასრულდა მშვენიერი ზღაპარი. კლოდს კვებ უყვარს. რატომ? განა შეიძლება ჯან მობრუნდეს? არსება ჩურჩულებს: „ჰო, ჟს. გილოდი... ვიცოდი. ყველაფერი თავდება. არაფერი არ შეიძლება გაგრძელდეს მარადიულად“. და აი, როზინი უნდა გამოემგზავროს. კლოდი კი აქ დარჩება. სძულს საკუთარი თავი, ვეღარ იტანს იმას, ვინც დაივიწყებს როზინს. კლოდი უტყვირის მიმავალ არსებას. მუშას მისი ორი ჩემოდანი მიატებს და ისინიც იკარგებიან ბრბოში, შენელებული მატარებლის სვლის მსგავსად რომ გუგუნებს.

ვითური არსება... ყოველ შემთხვევაში, კლოდს ასე მოეჩვენა. განა რამდენი უნდა მოისურვოს ჩვილმეტი წლისამ, ოცნებათა ზვირთებში რომ განდევნას? სადგურის პერიონზე პარიზისკენ მიმავალ მატარებელს ელოდა კლოდივით. ნაღვლიან პარიზელი იყო. ჩაცმულობით, თავდაჭრით, ძალდაუტანებლობით... კლოდს არ შეეშლებოდა. თან, ჩემოდნებიც რომ სულ არ მიუგავდა პროვინციელისას.

მატარებელი ჩამოდგა თუ არა, იმან ერთ-ერთი ჩემოდანი აიღო. კლოდი მიეჭრა.

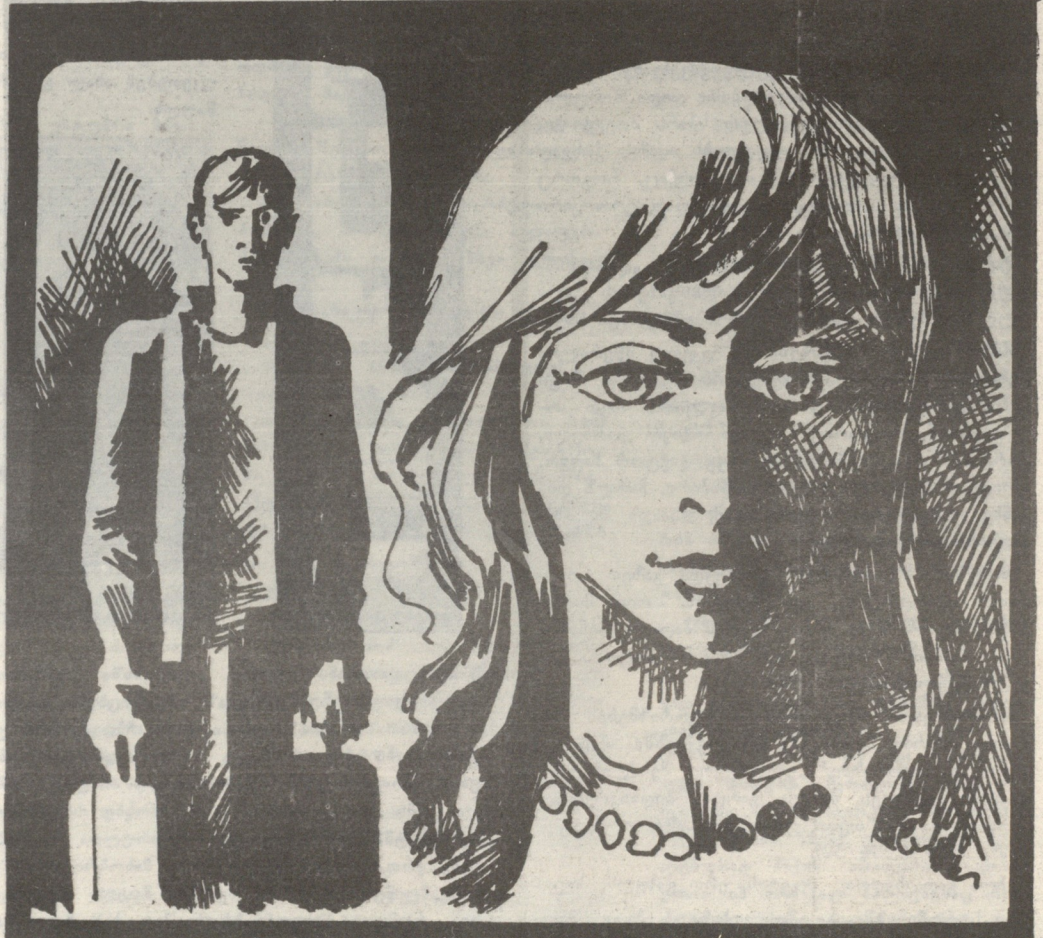
— ნება მომიცით... იმან მადლობა გადაუხადა და ვაგონში შევიდა. იმის სუნამოს არომატით გაბრუნებული კლოდი უკან მიჰყვა. კუბე, სადაც ლეითური არსება შევიდა, ცარიელი იყო. — ამ პროვინციულ სადგურებში, — თქვა იმან, — ვერასდროს მოძებნი ბარგის მზიდავს.

— ჰო, ეს მეტად საწყენია, — დაეთანხმა კლოდი და იქვე იწინა კიდეც უნდა ეთქვა, სწორედ ამის გამო ვარ დიდად მონარული, რადგან ტვირთის მზიდავის არყოფნამ საშუალება მომცა, თავი გამოემჩინაო. თუმცა, ძალიან გვიან კი მიხვდა ამას.

ანაზღად იმის მოპირდაპირედ დაჯდა იქნებ ეკითხა, ხომ არ იყო წინააღმდეგი? მაგრამ მიუხედავად კი? რასაკვირველია, უპატივცემლობა არ მოეწონება. მეორე მხრივ, ზედმეტი თავზაიანობაც არ ღირს. გზაში თითქმის ორ საათს ერთად იქნებიან, ორი საათი კი — დიდი დროა გამოცნაურებისთვის. აჩქარდები — ჩავარდები.

მატარებელი დაიძრა. რაკი იფიქრა, ვითუ ჩემი დაყინებული მხერვა არ ეპიტნავოსო, კლოდმა ისეთი გამომეტყველება მიიღო, თითქოს ფანჯრის მიღმა პეიზაჟმა მიიპყრო მისი ყურადღება. მაგრამ ამ ლეითური პარიზელი ქმნილების სახე მაინც არ სცილდებოდა: მოგვლავდა ველმინდვრებზე, გორაკებზე მოფარფარებდა და როდესაც გაეცირებოდა ზოგიერთი ნაკვითი, კლოდიც მოდელს ელვისებურად ჰპარავდა იმას, რაც დააკლდებოდა ხოლმე პორტრეტის სისრულისათვის. ქმნილების სახე კლოდს ჰპაპამისის კაბინეტში დაკიდული გრავიურის შუა ალბეჯილი იტალიურ მადონას მოაგონებდა: გრავიურა უსახლგრო სიწმინდის სიმბოლოდ მიაჩნდა კლოდს. და აი, ახლა, ციურ მადონას მსგავსად, მოგზაური არსებაც არამიწიერი ეგონა.

ვინ არის? კლოდს საშინლად სურდა, ქმარგაყრილი ან ქვრივი ყოფილიყო. მაგრამ, ვაგიგონია?... ისეთი ახალგაზრდაა. საქორწინო ბეჭედიც არ მოუჩანდა — მარცხენა ხელზე თათბანი ეცვა. გვერდით დაედო შავი ხვერდის ჩანთა, რომელზეც კლოდმა პატრონის ინიციალები ამოიკითხა. პირველი ასო იყო „რ“, და კლოდიც შეეცადა ამოეცნო, თუ რა სახელი იმალეობოდა ამ ნიშნის მიღმა. ყველა სახელი ჩამოთვალა, რაც კი უმაღლესად მოაგონდა... გადაჭრით უარყო სახელი რაიმონდა — საკმაოდ მარტივად მოეჩვენა, რობერტი

ქალიშვილი წიგნის კითხვამ გაიტაცა და სულ არ იგრძნობოდა, კლოდმა ოდნავ მაინც რომ მიიპყრო მისი ყურადღება. მაგრამ იქნებ თამაშია ეს, ისეთივე თამაში, რომელსაც აგრძელებს თვითონ კლოდი, ვითომდა, სულაც არ აინტერესებს არსება? აუჰ... რამხელა ნეტარებას განიცდის უკვე იმის ოდნავი წარმოდგენა

თავს გაუბრაზდა ატეხილი ოცნებების გამო. რა სიგიჟეა! არსება ხომ არასოდეს ეტყვის „შენ“. არც არასდროს ერგება ბედნიერი უფლება, შეისუნთქოს ის სურნელი, სახელ „როზინს“ რომ მოჰყვება. და ამ სითამამის გამო საკუთარი თავის დასასჯელად, გადაწყვიტა, მეტად აღარ შეეხედა არსებისთვის.

არსება

ოდესმე, ორ კოცნას შუა ნაპოვნი წამის შეასვლებაში, გამოუტყდება არსებას, თუ რამხელა თავაშვებულობისაკენ უბიძგა მისი ფეხის ხილვამ. „საძაგელო ბიჭო! — წამოიძახებს იგი. — მაშინ, მატარებელში, ისეთი სათნო, ისეთი წესიერი ჩანდი! გულიც კი მწყდებოდა, რომ ვერაფრით გაბედე ჩემთან დალაპარაკება.“

„შენ თვითონაც დიდად როდი მაქვზებდი!“ — და მართლაც, ვითომ არაფერიო, განაგრძობდა კითხვას. მაგრამ კლოდმა საკუთარ თავს შეჰფიცა, როგორც კი წიგნს გვერდზე გადადებდა, მუსიკის გაუბამდა და მგზავრობის დასასრულსაც ორივეს ეგონებოდა, რომ უკვე ძალიან დიდი ხანია იცნობდნენ ერთმანეთს. როზინს სახლის კარამდე მიაცილებს, და მეტიც არაფერი... ამ საღამოს ნამდვილად მადლიერი დარჩება თავზაიანი პატვისციემისათვის, მაგრამ კლოდს ხომ ვნების ელვისებური დაკმაყოფილება კი არა, დიდი სიყვარული სწყურებდა — ნამდვილი ტრფობა, ჯერ სიცოცხლეშიც რომ არ უგემებია. იმას კი?

„მეც ასევე! აბა, ვინ იფიქრებდა, რომ ასე პატარა ბიჭი თავს გამაცნობდა?“

აქ კი, თქმა არ უნდა; ზოგიერთი წინააღმდეგობაც წამოიჭრება: ლიცეუმში, სადაც კურსი უნდა დახტოვოს, მშობლები, ვისთანაც ცხოვრობს, ფული, რომელიც არა აქვს. მაგრამ, განა რომანების გმირები კი კრთებიან მსგავსი სიძნელეების წინაშე?

„კარგი, წინასწარ თავს ნუ იტყუებ! ჩვენ ხომ სხვა არაფერი გვეწყურია, გარდა პატარა ოთახისა ჰერკვემ... ისლის ქონი მინდორში...“

თუკი ერთმანეთი უყვართ, შეუძლებელიც არაფერია. სიყვარული სასწაულებს ახდენს და განა პირველი სასწაუ-

ამ უძვირფასეს სხეულს მხოლოდ და მხოლოდ ქსოვილი იცავს. და კლოდიც ფიქრობს ყველა იმ ხიფათზე, უბედურ შემთხვევაზე, სნეულებასზე, ადამიანის სიცოცხლის რომ ეშუქება. „უმჯობესია, იმ ნეტარებაზე იფიქრო, ჩვენ რომ მოგველის“, — ჩაილაპარაკაო, თითქოს, არსებამ და აქაც ნამდვილად არ ტყუილა.

წიგნი მუხლებზე დაედო. აი, სწორედ ახლაა ლაპარაკის დაწყების მომენტი. კლოდმა იგრძნო მღელვარება მსახიობისა, რომელიც პირველად გადის სცენაზე. ფაციფულით მოძებნა გონებაში რამდენიმე სიტყვა და უკვე მზად იყო მათ წარმოსათქმელად, რომ დაინახა — როზინმა თავი უკან გადასწია და თვალები დახუჭა. ღიმილის ოდნავმა სხივმა გაუნათა სხე ქალიშვილს. იქნებ დახრილი ქუთუთოებიდან უმზერს კლოდს? იქნებ თავს იკატუნებს კიდეც, ვითომ თვლემს, სინამდვილეში კი ფიქრობს, რა სულელი ყოფილა, როგორ არ ისარგებლა შემთხვევით და არ მომიჯდაო გვერდით?! ანდა, თუკი ყველაფერი პირიქით არის, სწორედ სხვის ხილვით არ ასვენებს და ვილაც სხვის ალერსზე ოცნებობს?

კლოდმა თვალები დახუჭა. შეეცადა როზინის მოქცევას საკუთარ ოცნებასთან, და თითქმის უმალვე წარმოუდგა იგი ისეთად, როგორც წარმოედგინა და როგორც მოსწონდა: ახლობლად და გამგებანად — სხეულთა და ბუნებრივად, თურმე არავითარი საიდუმლო რომ არ ამძიმებს. კლოდის გვერდითაა. მის ხელს ეფერება. გაზაფხულის მზაუნა წვიმაში წიკისებს და ყინვისგან ლოყები დაბარწვია თოვლის ნამქერში. ერთიანად ოქროსფრად შერუჭულა რომელიღაც უცნობ კოსტაობს მთლად ზოვის ნივარებით მოფენილი ნავისადგომის ხეივანში. სირენა გაჰკვივის ხომალდის ხილურზე. მის გვერდით რა სწრაფად გაიფრინა მთელმა წე-

ალტაცებული წამოდგა კარის დასაკეტახდ. და აი, მაშინლა დაინახა მწვანე ამხამული ბეგრად საშიში სასუქებელი სხეული: რამდენიმე ნაბიჯზე კონტროლიერი გამოეცხადა და მისმა იერმა უმალ გამოაფხიზლა კლოდი. ავი სულ დაავიწყდა, პირველი კლასის ვაგონით რომ მგზავრობდა, სადაც წედან მონუსხული შემოჰყვა პარიზელ ასულს. და აი, ამ შავად გამოწყობილმა კაცმა თუ შეამოწმა, მხოლოდ მეორე კლასის ბილიკის წარდგენადა შეუძლია.

რა იღონოს? სიყვარულის სახელით წინაულდგეს წესებსა და კანონებს? მიჯნურის თვალთა წინაშე აიტანოს შეურაცხმყოფელი საყვედური, დამცირება, როდესაც დაიწყებენ ოქმის შედგენას? კლოდი დერეფანში გამოვიდა, შემდეგ ავბედითი უნიფორმის ავლით ფეხაქრეფით გადავიდა ვაგონიდან ვაგონში... ასე დასრულდა მისი პირველი სიყვარული.

თქვენ მეტყვით, უფრო ადვილი არ იყო სხვაობა გადაეხადა და უკვე თამამად დარჩენილიყო თავისი როზინის გვერდით? რასაკვირველია, ასე აჯობებდა კიდეც, მაგრამ, ნუ გავიწყლებათ, რომ ჩვილმეტი წლის ჭაბუკებს საერთოდ იზვიათად აქვთ ხოლმე ზედმეტი ფული, და კლოდიც, რასაკვირველია, არ გამოირჩეოდა. იმასაც მეტყვით, მატარებლის ჩამოდგომისას ხომ შეეძლო, დასწვოდა სატრფოს. დაახ, ასეც მოიქცა ლეითურმა არსებამ აჩუქა ღიმილი. კიდეც ერთი... უკანასკნელი. მაგრამ... მისი ჩემოდნები მუშამ წაიღო.

თარგმან ვასილ ბეველინიძე.

მ

ავის სიცოცხლეში ეს მეორედ იყო დედაჩემი ოჯახური ზეიმის მთავარი მოქმედი პირი. ერთხელ, როცა პატარძლად იჭდა ნეფის გვერდით და, ეს მეორედ, როცა შვილებმა და შვილიშვილებმა იმდენი ქნეს, რომ დედობისა და მეოჯახეობის სამოცი წლისთავი აღუნიშნეს.

ჩემი უფროსი დის ოჯახში შევიყარე-ნით ერთად შვილები და შვილიშვილები, სიძეები და რძალი. ერთი წინწყლებიანი ჩითის საკაბითა და მოსახვევით, ახალგა-მოცემული წიგნითა და ლელას გამომცხ-ვარი ვეება ტორტი, ჩვენი ვენახის წვე-ნითა და ჩემი უფროსი სიძის წარმოქ-მული დაუვიწყარი სადღეგრძელოებით გალამაზდა დედაჩემის დღეობა.

სამადლობელ სიტყვაში დედაჩემმა გა-იხსენა თავისი ახალგაზრდობა. ავი ბევრი ჰქონდა მოსაგონარი, კარგი კი ცოტა. გა-ჭირვება ბევრი უნახავს. რა იყო მევენ-ახის შრომა? არაფერი! არ შეგვეცივნოდა და ხორცი არ გამოგვეჩინოდა, იმდენს გვაკმევდნენ და ვვახურავდნენ. რაც კი დედაჩემზე იყო დამოკიდებული, არა გვაკლდა რა. წინდა ვაგვიცვლებოდა? შთარღვევდა თათსა და ქუსლს და ახლად მოადგამდა. ჩხირები იყო და მატყლის ძა-ფი. ტანზე ერთმანეთის გამოხაცვალს გვა-ც-მეგდა. ასე რომ, მე, სულ უმცროსი, კა-ფანდარა ვოგო, ჩემი დების გამოხაცვალ-ში გავიზარდე.

ჩვენმა უფროსმა სიძემ ისეთი სად-ღეგრძელო თქვა, საწყალ დედაჩემს გუ-ლი აუტირდა: ერთი ისეთი ვინმე მყო-ლოდაო, ერთი რვეულით შემშველებოდა, ნახმარი ტანსაცმელი ეჩუქებინაო. მაგრამ სხვა რაღა ჰქონდა, დაუმატა, ყველანი ერთ ტაფაში ვიწვოდითო.

იმ გაჭირვებაში დედაჩემმა მაინც შეი-ლო, უფროსი შვილი ქალაქში სასწავლებ-ლად გაეგზავნა. მამაჩემს დასცინოდნენ, თურმე, ჩვენი უბნის კაცები: დედაკაცის ჰქუანზე რას დიდხარ, ქალს რა სწავლა უნდა, შიმშილით კუჭი ვიხმება, მაგისი ხარჯის თავი გაქვს, ვინ დაგიფასებსო? იმათ რა პასუხს აძლევდა მამაჩემი, არ ვი-ცი. სახლში კი დედაჩემს საყვედურობდა ხანდახან. მაგრამ ჩვენი ოჯახის „პირვე-ლი ვიოლინო“ დედაჩემი იყო და, ვისაც რა უნდა ეთქვა, არაფრის დიდებით შვილს არ გამოიყვანდა „მედიკური ტექ-ნიკუმიდან“.

ბოლო კეთილია!.. ამ რწმენით ცხოვ-რობდა დედაჩემი. მისმა შვილებმა იმაზე მეტი განათლება მიიღეს, რამდენსაც იგი ოცნებითაც კი ვერ წარმოიდგენდა.

ახლა შვილიშვილების განათლებაზე მი-დგა საქმე. სახელისთვის თავს იკლავდა. ისწავლო, იმსახურო უბრალოდ და შენი მოვალეობის ერთგული იყო. პატივისცე-მით სარგებლობდე გარშემო მყოფთაგან ეს როდი აკმაყოფილებდა დედაჩემს. მის შვილებზე საქებარი სიტყვა უნდა ეთქვათ გაზეთში. ამით კი გულს დაეაკელით. ყვე-ლანი ჩვეულებრივი, რიგითი მოქალაქენი

დავდექით. უსახელობისგან დმერთმა დაგ-ვიფაროს და, არც რამ ისეთი შეგვიქმნია, რომ საქართველოს ჩვენზე ელაპარაკა.

— სახელი, შვილო, სახელი, ბებია გე-ნაცვალოთ, წამდაუწყუმ ჩასჩინებდა შვილიშვილებს.

იმ წელიწადს ჩემმა დისწულმა საშუა-ლო სკოლა დაამთავრა წარჩინებით და ოქროს მედალი მიიღო. დედაჩემი, ვისაც შეხვდებოდა, ნაცნობსა თუ ნათესავს სი-ამაყით ეუბნებოდა: ჩვენმა ბიჭმა ოქროზე დაგვიმთავრა სკოლაო.

სახელის მორტფიალე, ხშირად ახსე-ნებდა ხოლმე თავის შორეულ ნათესავს, მიხა ჩოდრიშვილს, სახელგანთქმულ ქე-იმს გზრიშვილს — ერთად გავიზარდე-ნითო, ბავშვობაში ერთად გვითამაშია ეზოშიო.

ჩვენ რომ კარგები და ნასწავლები გა-მოვსულიყავით, დედაჩემი ზოგიერთ დე-დასავით გვერდით კი არ გვეჭდა. გვეყა-და მასწავლებელი სკოლაში, გვეჭონდა წიგ-ნი, რვეული, მელანი და კალამი.

დავზარდა და ჩვენ ქვეყნის სხვადა-სხვა კუთხეში დავითანტენით. აბა, ვის ეამებოდა მარტობა (მამაჩემი უკვე აღარ იყო). მაგრამ დედაჩემმა ხელი არ შეგვი-შალა. ჩვენც მალ-მალე ვნახულობდით ხოლმე. ქალაქურ სურსათ-სანოვავეს ჩავუ-ტანდით, რძე-მანვის ფიცსაც დავუტო-ვებდით. იჭაურობას ძირითდირამდე დავუ-წყრიალეზდით და ისე უკანვე გამოგუყ-ვებოდით გატენილი ჩანთით ქალაქის გზას.

მალე მობერდა. მარტობა თანდათან გაუძნელდა. ამიტომ ზამთარში ქალაქში ჩამოგვეყავდა. ქალაქური ცხოვრება ძალია-ნაც ენაშუშებოდა, მაგრამ რა ექნა. თავი-ნი ეზო და ბოსტანი ერჩია, მაგრამ ჩვენ შევეუშვით ყურებში მისი კენესა? ჩვენ როგორც გვეხერხებოდა, ისე ვცხოვრობ-დით. როცა დრო გვექნებოდა, როცა მო-ვიცილიდით, მაშინ წავიყვანდით სოფელში.

საბრალო, ხშირად ვაგვაგონებდა ხოლ-მე ილიას სტრიქონებს: ჩემს სიცოცხლე-ში სულ შენს ნებაზედ მითამაშნია.

ჩვენი დაუწერელი კანონით ვაყია ფუ-ძისშვილი. იმას ევალება, დარჩეს ოჯახში და დედ-მამას მოუაროს.

ბალობაში მეხუმრებოდნენ ხოლმე: კოყანდარი შენა ხარ, დედ-მამა შენ უნდა შეინახო. მე ეს საქმე საძნელოდ არ მი-მაჩნდა, რადგან სიტყვა „შენახვა“ ვიწ-რო მნიშვნელობით მესმოდა. თუ რამ კარგი გვექონდა სახლში, კამოდის გრძელ უჯრაში გველაგა. იქა გვექონდა შენახული „ახალი აღთქმა“, „ყაზბეგიანი“, ნათლის ნაჩუქარი ოქროს ჯვარი, დედაჩემის ლე-ჩაქ-ბაღდადი, მამაჩემის საგარეო ახალუ-ხი. დედ-მამის შენახვას რა უნდა, ვფიქ-რობდი, ერთ უჯრაში დედაჩემს ჩავაწვენ

და შევინახავ, მეორეში — მამაჩემს შეი-ქი. რა იყო, რა მიმარბენინებდა მაინც ქა-ლაქისაკენ. სახლი მეგულებოდა, იქ თუ ეზო-კარი? უჩემოდ განა უჭირდა ამ და-ლოცილ ქალაქს?

ვერ დავეტიე ჩემს სოფელში? დედა-ჩემმაც მამატი, ახალგაზრდულ გატაცე-ბად ჩამითვალა ეს. ეგონა, რომ ძიებაში ვიყავ, ჩემი ადგილი უნდა მეპოვა ცხოვ-რებაში.

ისე ვაკლდი დედაჩემს, ისე ვაკლდი, როგორც ჰაერი, პური, წყალი. თვეში ერ-თხელ ჩავდიოდი სოფელში პარასკეობით. იმ დღეს დედაჩემი წითელ პარასკევს ეძახდა. აუცილებლად დამახვედრებდა ჩემთვის სასურველ ბოსტნეულსა თუ მხა-ლეულს. ახლა რა გემრიელ საქმელს აკე-თებდა, არ იკითხავთ?

ვაწვალეთ მარტო დარჩენილი მშობე-ლი. ერთ გაზაფხულზე ველარ წავიყვანეთ. არ გვეცალა, და შუაზაფხულში, როცა შევებულება ავიღეთ, მაშინ ვაღირსეთ თა-ვისი ეზო-კარის ნახვა. მიწა უყვარდა დე-დაჩემს. მიწა ჩემი დედ-მამაო, იტყოდა თავის დარგულ, დაზრდილ და ნაპატივებ ხეხილს ეფერებოდა. მიწას ფიქრში ეზო-დიშებოდა: ვაი, სადა გყავს კაი პატრო-ნო, თორემ უკუღმა რომ თესლი ვის-როლო, წაღმა ამოდის და მოსავალი ერთი ათადა ხვავდებოაო. ჩვენი ბოსტნის მიწა ეგეთია, სასუქი არ აკლია და მზე.

მიწის შვილი იყო დედაჩემი. ერთი უყნოსე, გოგო, რა სული აქვსო, მეტყო-და ხოლმე ყვავილზე. სწამდა რომ ყვა-ვილს სული ჰქონდა, მარტო სურნელება კი არა, სული!

თავის ეზო-ყურეში სულ საქმე ჰქონდა. ქალაქში კი რას ვაკეთებინებდით, არა-ფერს. მოდი, დედი, ვისადილოთ-მეთქი, ვეტყოდი, აბა, შვილო, თქვენ შრომით დაღლილები ხართ და საკმელიც შეგერგე-ბათ. მე კი არა გამიკეთებია რაო. და, დიდი-დიდი, ორიოდღე ლუკმა შეეჭამა.

და ერთ გაზაფხულს, როცა ჩემი უთქმე-ლი დედის სოფელში წაყვანას ვაპირებ-დით, წავიყვანეთ კი არა, წავასვენეთ...

წვანან ახლა დედაჩემი და მამაჩემი სოფლის სასაფლაოზე. ისე როგორ ჩავი-დოდი სოფელში, რომ დედ-მამის საფლა-ვი არ მენახა, სარეველა არ მომეშორებინ-ა ყვავილებისათვის. უკვე ალერსიც აკლია ჩემს კეთილ დედ-მამას. წუთისსოფელში საფიქრალმა ლამის ორთავენი დაძვი-წყოს. ლამის კი არა, ეგრეა.

ახლა მე დედაჩემზე უფრო საბრალო ვარ. მას, მიცვალეზულს, დავეხვიენით შვი-ლები და შვილიშვილები, მოვუარეთ და ვავაპატიოსნეთ. დაუმარხავი ვინ დარჩე-ნილა, მე რომ დავრჩე. მაგრამ სად, ის, შენი შვილი რომ მიგაცილებს ბოლო გზა-მდე...

ხშირად მომენტურება დედაჩემი, ჩავი-ხედავ სარკეში და დავინახავ მას: მე ხომ საოცრად ვგავარ დედას გარეგნობით... ხოლო სულით? სულით ის ჩემზე ბევრად ძლიერი იყო.

ლალი მარტაშვილი

ზაფხული თბათვიდან იწყება. ამ დროს უდიდესი დღეებია: თოთხმეტი საათის განმავლობაში მზე ცაზე არ შორდება, მზის ჩასვლიდან ამოსვლამდე ძლიერ ცოტა-ლა დრო რჩება; კაცს ჯერ ერთი პირი ძილი არ გაუთავებია, შეხედავ — მზემ აღმოსავლეთიდან ამოაშუქა. რამდენადაც უფრო ჩრდილოეთისაკენ არის ქვეყანა, იმდენად ზაფხულში უფრო პატარა ღამე იცის. მაგალითად, პეტერბურგში ზაფხულის დამდეგს ღამე სულ ოთხი საათია. მაღლა, ძალიან მაღლა აღის მზე ზაფხულში. ცოტა-საც რომ კიდევ აიწვედეს, სწორედ პირდაპირ თავზე დაგვადგებოდა. თითქმის პირდაპირ ჩამოშვებული სხივები ქვეყანას ძლიერ ათბობს, შუადღისას ხომ თითქმის სწვავს. აი შუადღემ მოატანა, მზე სულ მაღლა ავიდა და დედამიწას სწორედ შუა ციდან დაჰყურებს. ამაზე ზევით მზეს ასვლა აღარ შეუძლიან. ამ დროს არამც თუ კაცი მზეს თვალს ვერ გაუსწორებს, განათებული ცისა და დედამიწის ყურებაც ძნელია. ცაც, მინდორიც, მდინარეებიც, პატივც მეტად ბრწყინვალე ნათელით არის მოფენილი. საშინელი სიციხეა, პაპანაქებაა, როგორც ამბობენ ქართველები. ხეები

ვერ დაშვიფდება. დიდი ხნის უწვიმობა კი მავნებელია მცენარისთვის, რადგანაც სიცხესთან მას სინოტივე და ნაძი უყვარს. უწვიმობა დამიანისთვისაც შემაწუხარია. ამისთვის უხარიათ გლეხებს, როცა პაერში ღრუბელი გაჩნდება, ცაში ქუხილი და ელვა შეიქმნება და ქვეყნის გამაცოცხლებელ ხშირ წვიმას დაუშვებს. მაგრამ ხან წვიმას მოჰყვება ხოლმე სეტყვა, რომელიც ქვეყნის ამოხრებელია: ხეხილებს ნაყოფს აყრევენებს, ვაზების მტევნებს ჰბერტყავს, ნათესს მიწაზედ აქცევს, ჰქელავს და ანადგურებს...

მინდვრებს ზაფხულში მშვენიერი შეხედულება აქვს. სათბობი ხშირი და მაღალი ბალახი ზღვასავით ღელავს. მთელი სათბობი სავსეა სხვადასხვა ბუდრუგუნა მწერებითა; იმათი ბზული კაცს შორიდანვე ესმის. ბაღებში ხეხილებმა კი ხანია დაიყვავილა. ბალი აქა-იქ წითლად კიდევ შეთვალდა, ქლიავი შეიგაღამივ გაშავდა. ვაშლი, მსხალი, ატამი ჯერ ისევ მკვანე და მწვანეა, მაგრამ თანდათან ნაყოფი ეზრდება და უმწიფდება. მხოლოდ ცაცხვი ისევ ჰყვავის ამ დროს

დაეზრდებოდეს, დედ-მამა პაერში მხიარულად დაფრინავს და თავისი ქორფი შეგვსვს. თვის საზარდოს მსხურებს საკმელი ფრინველებს ბევრი აქვთ: ერთი იტაცებს თავთავის დაბნულ მარცვლებს, მეორე დამწიფებულ ბალსა ჰქენკავს, მესამე პაერში ქინქლუბის გუნდს დასდევს. თვალგამჭრიახი ქორი მაღლა ცაში დატრიალებს და იქიდან დაკვირვებით ძირს იხედება, პატარა ვარაიან სხვა ახალგაზრდა და გამოუცდელი ფრინველი ხომ არ ასცდენია დედასაო, და რა წამს დაინახავს განმარტოებულ ფრინველს, ისარივით შევიდან დაეცემა, თავის ბასრ ბრტყალებს ჩაავლებს და პაერში აიტაცებს. მეტადრე ყვა-ვი და კაჰკაჰი დიდ თიხებს სჩადიან. ეს ფრინველები ბუდეს სოფლის ახლო იკეთებენ და ისე დღე არ გავა, რამდენიმე ქათმის წიწილა, ბატის, ან იხვის ჭუჭული, ან კიდევ ინდაურის ჭუჭი არ მოიტაცონ. ხანდახან ისე გაონავრებულნი არიან, რომ შინაურ მოზარდ ფრინველსაც თვალწინ აცილიან კაცს. ბელი იმათი, რომ ბუდის კეთება მაღალ ხეებზედ იციან, სადაც კაცი ძნელად მიუღვება, თორემ გაბრაზებული სოფლელები არც ერთ ყვავსა და კაჰკაჰს ბარტყებს არ გამოაჩეკინებდნენ.

მთელი მინდორი ზაფხულში სხვადასხვა მწერებით არის მოფენილი, მრავალი ჭრელი პეპლები საამურად დაფრინავენ. ოქროსფერი ფუტკარი ამ დროს მუყაითად ირჩება ცაცხვის ხეზე და სურნელოვან ყვავილებზედ, საიდანაც ტკბილ წვეს სწუნის თაფლის ზოდების გასაკეთებლად სკაში. სკებიდან ამ დროს განუწყვეტელი გუგუნის გამოდის. ჩქარა სკებში ვიწროობა შეიქმნება და ფუტკრები სკებიდან გუნდ-გუნდად გაიშლებიან; ამაზედ ამბობენ, ფუტკარმა იყარაო. სკიდან გამოსული ფუტკრის გუნდი ახალ ბინას ეძებს და რომელსამე ხეს ეხვევა. მაგრამ მეფუტკრეს დიდი ხანია იმათთვის ახალი სკა აქვს მოზადებული; ამ სკაში მოაქცევს ნაყარ ფუტკარს და საფუტკარეში დასდვამს. ხან კი ნაყარი ფუტკარი ახლო ხეს არ დაეხვევა, შორს წავა და ისე სწრაფად, რომ მეფუტკრე თვალს ვეღარ მოასწრებს. მაშინ იგი ნაყარ ფუტკარს სრულიად დაჰკარგავს. ბუდრუგუნა ქიან-ქველა ზაფხულში მიწის ქვეშ საზამთროდ საზარდოს აგროვებს; შემნახავი ციყვი გამხმარ კაკალს დაუოლადავად ზიდავს და ზიდავს ფულურში. ასე ჰხარობს, შრომობს და სიამოვნებს ყოველი სულდგმული ზაფხულში!

ზაფხული

სრულიად გაშვებული დგას, ფოთოლი არ იხმრევა და ძირს დამკვებული ჰკილია. ფრინველები ტყესა და ჭალაში დაიმალნენ: სიცხისაგან დაქანცულებს ენა გამოუყვიათ და საცოდავად ქაქანებენ. რასაკვირველია, ამ დროს ვალობისა არა სცხელათ. შინაურმა საქონელმაც ძოვას თავი დაანება და ჩრდილი მოძებნა. ოფლში გაწურული მუშა დიდ დათაღულობასა გრძნობს და საქმეს თავს ანებებს. დიდი და ხშირი ჩრდილიანი ხე მუშა-კაცს ერთ რადმე უღირს ამ დროს. ყოველი სულდგმული აგრილებას მოუთმენლად ელის.

აგერ, მზე ძალზე გადაიხარა, იმისი სხივები მიწაზედ ალმაცრივ ეცემა და ამიტომ აგრილდა. ფრინველები მინდორში გაიშალნენ, საქონელი ისევ ველზე საძოვრად გავიდა, გლეხმა მუშაობას კვლავ მუყაითად მიჰყო ხელი. ამგვარი სიციხეები სულდგმულს საქმეს უჭირვებს, მაგრამ მცენარეებისთვის კი საჭიროა, უსიცხოდ თესლი მცენარეებისა

და თავის გარშემო მშვენიერს სუნსა ჰვენს. იმისი ხშირი ფოთლებიდან და პატარა თეთრი ყვავილებიდან რაღაცა გუგუნის ისმის; აქ სიმღერით მრავალი ფუტკარი ირჩება და ყვავილებიდან ტკბილ წვეს აგროვებს თაფლის გასაკეთებლად. ხეს რომ მიუახლოვდე, თაფლის სუნი გეცემა. მინდვრის ხილსაც თვალი შეუვიდა. მარწყვის პატარა მრგვალი მარცვალი, რომელიც ჯერ ბალახებში თეთრად გამოჩნდა, ახლა დამწიფდა, მთელი მინდორი წითლად ააჭრელა. მალე შავად დამწიფებული მყვალციკუნწულ-კუნწულად გადმოეკიდება ბუჩქს, მაგრამ განა შეიძლება ჩამოითვალოს, რაც კი ზაფხულში ჩნდება? ერთი ხილი მეორის შემდეგ მწიფდება, ერთი მეორეს უსწრებს.

ფრინველი, ნადირი და მწერი ზაფხულში კეთილ ცხოვრებაში არიან. გაზაფხულზე დადებულ კვერცხებიდან ფრინველებმა ბარტყები ეხლა გამოჩეკეს. პატარა ბარტყებმა ბუდეში ჰყვირილი და წივილი იწყეს; მინამ ამათ ფრთები

ელექტრონიკა, ავტომატიკა, სპორტი

ლექტრონიკაში მომხდარმა ძვრებმა კაცობრიობა მრავალ შტაბურულ გამოგონებამდე მიიყვანეს. მრეწველობა, სოფლის მეურნეობა, სახმელრო ტექნიკა ან მედიცინა დღეს წარმოუდგენელია ავტომატიკის გამოთვლითი ტექნიკის ან კომპიუტერების გარეშე.

დიდი სპორტის შემდგომი განვითარება ელექტრონიკის გამოყენებაზე დამყარებული. სულ მალე მსოფლიოს დიდი სტადიონების თავზე დაიდგება საფეხბურთო კომპიუტერები. ამ ხელსაწყოს ფართოუბიანი ობიექტები დაიტევს მთელ მოედანს თავისი ბურთით, სამი მსაჭითა და ოცდაორი მოთამაშით. მისი მეშვეობით მწვრთნელი ზუსტ ცნობას მიიღებს, თუ ვინ რამდენჯერ შეეხო ბურთს, ან რამდენი კილომეტრი გაიარა, რამდენჯერ ან მერამდენე წუთზე შეიჭრა მოწინააღმდეგის საჭარმოზე, რა წარმატებით გამოიყენა გუნდმა ესა თუ ის სათამაშო ტაქტიკა ან სტრატეგია.

უკვე დამზადდა ისეთი საჰაერაო ავტომატები და კომპიუტერები, რაზედაც მრავალი ათეული წლების მანძილზე ოცნებობდნენ ბრძნული თამაშის მოყვარული ჩვენი წინაპრები. ამ მხრივ პირველი პრაქტიკული ნაბიჯი გადაიდგა 1769 წელს, როცა უნგრელი მეოცნებე გამოგონებელმა ფ. კემპელენმა საჰაერაო „ავტომატი“ ააგო. მანქანას ავტომატიკასთან საერთო არაფერი ჰქონდა, რადგან მასში პროფესიონალი მოჭადრაკე იყო დამალული, მბრუნავი კბილანა ბორბლები და სარკეები კი ფხველავტომატის ეფექტს აძლიერებდნენ.

მოჭადრაკე მანქანის ამბავი სწრაფად მოედო მთელ მსოფლიოს, შესაბამისად გაძლიერდა მასთან თამაშის ინტერესიც. კემპელენმა თავისი „ავტომატი“ მთელი ევროპა შემო-

იარა, იყო პეტერბურგშიც. 1804 წელს კემპელენი გარდაიცვალა, სოლო მისი „ავტომატი“ ი. მედცელს დარჩა.

ახალი მფლობელის დროს „ავტომატი“ ამერიკაც მოინახულა, ამან კი მანქანასთან თამაშის ინტერესი კიდევ უფრო გააძლიერა. მასთან შეხვედრა თვითონ იმპერატორმა ნაპოლეონ ბონაპარტემაც მოისურვა. თამაში გაიმართა 1809 წელს ქალაქ შენბრუნში. პარტია მეტად მოკლე აღმოჩნდა: ნაპოლეონმა, რომელიც თვითონ ფიგურებით თამაშობდა, სულ თორმეტი სვლა გააკეთა და მეცამეტეზე თავი დამარცხებულად ცნო. შემორჩენილია ამ პარტიის მხვლელობის ჩანაწერიც.

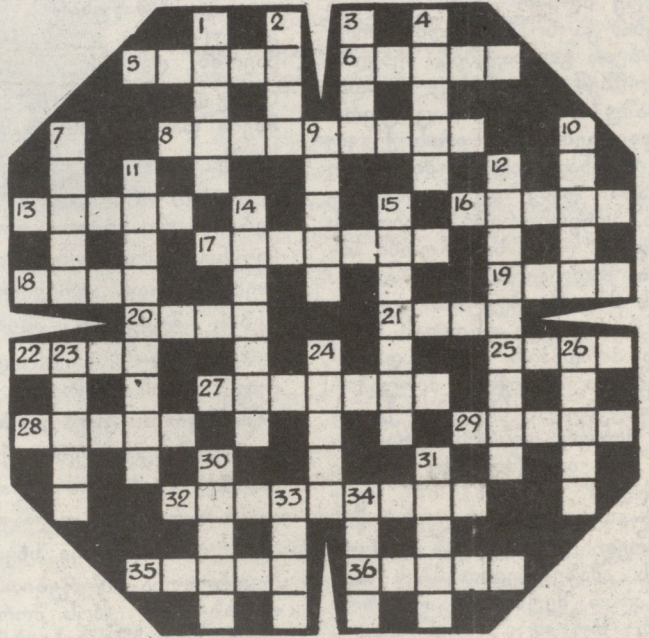
გასული საუკუნის ოცდაათიან წლებში საიდუმლო გამუდვინდა და „ავტომატი“ შეწყვიტა „თამაში“. 1886 წელს „ავტომატი“ ქალაქ ფილადელფიის ერთ-ერთმა მუზეუმმა შეიძინა. „ავტომატი“ ექსპონატად იქცა, მაგრამ მისი ნახვის ინტერესი ოდნავადაც არ შენელებულა.

სამწუხაროა, რომ ამ მეტად უნიკალურმა „მანქანამ“ ჩვენამდე ვერ მოაღწია. 1854 წელს იგი მუზეუმთან ერთად ხანძარმა გაანადგურა.

ჩვენს დროში საჰაერაო ავტომატები გავრცობას აღარ იწყებენ. მრავალმა ქვეყანამ უკვე დაამზადა ისეთი ნაშევლი ავტომატები, რომლებიც დიდოსტატის დონეზე თამაშობენ. მათ შორის დროა დრო ტურნირებიც კი ეწყობა. დღეისათვის ფავორიტებად აღიარებულია საბჭოთა ავტომატი „კაისა“ და ამერიკული „ჩისი“.

დამზადდა აგრეთვე საყოფაცხოვრებო საჰაერაო კომპიუტერები, რომლებიც კარგ სპარინგპარტნიორობას უწყვენ როგორც რიგით, ისე წამყვან მოჭადრაკეებს.

თარხან არჩვამი.

თარხანულად: 5. ტანმორჩილი ბუჩქბაღის მცენარე; 6. პატარა, ბრტყელი, მრგვალი პური; 8. ორგანიზაციის, სახელმწიფოს მიერ წარგზავნილ დელეგატთა ჯგუფი; 13. მოკლენიჩხიანი სპორტული ნავი; 16. საერთაშორისო ხელშეკრულება; 17. მეცნიერების, ტექნიკის, ხელოვნების რაიმე დარგის გარკვეული ცნების გამომხატველი სიტყვა; 18. ამერიკის სახელმწიფო; 19. ესპანელი ფერმწერი; 20. პოეტის შთაგონების წყარო; 21. კრილოზა; 22. ფრანგი კინომსახიობი; 25. ძვირფასი თვალი; 27. ხალხის სპეციალური დანიშნულებით გადამყვანი მატარებლის შემადგენლობა, ავტოკოლონა ან თვითმფრინავთა ჯგუფი; 28. ჩოგბურთის სათამაშო მოედანი; 29. ქართლის სოფელი; 32. ტექნიკური პროგრესის მიხედვით ერთმანეთთან დაკავშირებული სხვადასხვა საწარმოს გამერთიანებელი მსხვილი სამრეწველო საწარმო; 35. სიყვითლე, ქველბა, მოწყალეობა; 36. რისამე განხორციელების მიმდინარეობის სისწრაფე.

შვეულად: 1. აზიის სახელმწიფო; 2. თავსაბურავი; 3. ქართლის სოფელი; 4. პერიოდული სხლოზა; 7. დიპლომატურ წარმომადგენლობასთან მყოფი თანამდებობის პირი; 9. გარკვეული მიზნის მისაღწევად წინასწარ შემუშავებულ ღონისძიებათა პროექტი; 10. მაღალხარისხოვანი ქეჩა; 11. საბუთი; 12. ძვირფასი თვალი; 14. ერთი სახელმწიფოს მთავრობის მიმართვა მეორისადმი; 15. ამერიკის შტატი; 23. დადებითად დამუხტული ელექტროდი; 24. ყველა გემის ერთობლიობა; 26. ჩრდილი, აჩრდილი; 30. რისამე მარაგი; 31. საშუალო ტანის წვნიანი ნაყოფის მქონე ხე; 33. პალმის ფრთხილები ფოთოლი; 34. ერთი ქვეყნის მთავრობის წერილობითი დიპლომატური მიმართვა მეორე ქვეყნის მთავრობისადმი.

შეაღინა გიგა ჯურლოვანიძე.

„დროშა“ № 5-ში გამომკვეთი კოსმოსრდის კასუხები:

გარეკანის პირველ გვერდზე: ცხენი — ჩვენი მეგობარი. ჩანართის მეოთხე გვერდზე: თბილისის 58-ე საშუალო სკოლის მერვე კლასის მოსწავლე სოფიკო გიორგაძე, სსრკ სპორტის ოსტატობის კანდიდატი ცხენოსნობაში, თბილისის აბსოლუტური ჩემპიონი. მეოთხე გვერდზე: მზის ჩასვლა. ფოტოები ბონდო დვალისვილისა.

გადაეცა წარმოებას 28.04.87. ხელმოწერილია დასაბეჭდად 29.05.87. უე 04476. ქალაქის ზომა 70x1081/8. გარეკანი, ჩანართი და ტექსტი იბეჭდება ოფსეტური წესით. ფოტოკური ფურცელი 8, პირობითი ნაბეჭდი ფურცელი 4,2, სააღრიცხვო-საგამომცემლო თაბახი 5,69. ტირაჟი 50 000. შეკვეთა 1088. ფასი 35 კაპ. 880096, თბილისი, ლენინის ქ. № 14, საქართველოს კპ ცკ-ის გამომცემლობის სტამბა.

Ежемесячный общественно-политический и литературно-художественный журнал «Дроша» («Знамя»), (на грузинском языке). 380096, Тбилиси, ул. Ленина, 14. Типография издательства ЦК КП Грузии. Адрес редакции: 380008, Тбилиси 8, по. Руставели, 42.

რედაქციის მისამართი: 380008, თბილისი 8, რუსთაველის პრ. 42. ტელეფონები: მთავარი რედაქტორის — 99-54-66, პ/მგ. მდივნის — 99-82-69, განყოფილებათა გამგეების 93-28-42, 99-01-39, რედაქციის სამდივნოსი — 99-54-66.

რედაქციაში შეიშული მასალა ავტორს არ უბრუნდება.

ცხენბურთი.

